

Geredigeerd woordelijk verslag van een openbaar verhoor van de parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag op 19 november 2020 in de Enquêtezaal van de Tweede Kamer te Den Haag.

Gehoord wordt **mevrouw L. Mulder**.

Aanvang: 16.46 uur

Voorzitter: Van Dam

Griffier: Freriks

Verder zijn aanwezig de leden van de commissie Van Aalst, Belhaj, Van Kooten-Arissen, Kuiken, Van der Lee, Leijten en Van Wijngaarden,

en enkele medewerkers van de ambtelijke ondersteuning.

De **voorzitter**:

Ik heropen de vergadering van de parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag en ik vraag de bode om de getuige mevrouw Mulder binnen te leiden.

Dag mevrouw Mulder. Welkom bij de parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag. U wordt hier gehoord als getuige. Het verhoor vindt plaats onder ede. Ik zeg het tegen iedereen, dus ook tegen u: we hebben gerichte, concrete vragen, dus met gerichte, concrete antwoorden maakt u ons het meest gelukkig. We begrijpen ook dat dat soms niet kan en dat een antwoord soms wat meer tijd nodig heeft. U kunt tijdens het verhoor uw microfoon gewoon aan laten staan. U bent secretaris-generaal van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Als ik het goed begrijp, bent u dat vanaf augustus 2016.

Mevrouw **Mulder**:

Ja.

De **voorzitter**:

Mooi. Wij willen in dit verhoor -- de naam van onze commissie zegt het al -- vooral aandacht besteden aan de uitvoering van de kinderopvangtoeslag, maar ook aan het beleid daaromheen en de fraudebestrijding. Met u gaat het wellicht vooral om de betrokkenheid en het samenspel tussen de politiek en de ambtelijke top van het ministerie.

Heb ik het goed begrepen dat u geen schriftelijke verklaring hebt opgesteld?

Mevrouw **Mulder**:

Klopt.

De **voorzitter**:

Dat klopt. Dan hebben we die dus ook niet gemist. Kiest u voor de eed of voor de belofte?

Mevrouw **Mulder**:

Belofte.

De **voorzitter**:

Als u die belofte aflegt, bevestigt u daarmee dat u de gehele waarheid en niets dan de waarheid als getuige hier zult verklaren. Ik wil u vragen te gaan staan en mij na te zeggen: dat belof ik.

Mevrouw **Mulder**:

Dat belof ik.

De **voorzitter**:

Dan staat u nu onder ede en verzoek ik u weer te gaan zitten. Ik heb ook begrepen dat u geen mondelinge verklaring hebt af te leggen. Dat betekent dat we meteen met het verhoor gaan beginnen. Dat wordt in dit geval afgenomen door mevrouw Belhaj en mevrouw Kuiken. Mogelijk heeft mevrouw Van Kooten-Arissen na afloop ook een aantal vragen aan u. Het woord is aan mevrouw Belhaj.

Mevrouw **Belhaj**:

Mevrouw Mulder, ik wil het in de eerste plaats hebben over het samenspel tussen bewindspersonen en ambtenaren, de ambtelijke organisatie. Ik weet niet of u het verhoor met mevrouw Van Tuyll heeft gezien?

Mevrouw **Mulder**:

Ja.

Mevrouw **Belhaj**:

Een aantal van die vragen zullen ook aan u gesteld worden. Dat heeft ermee te maken dat u een andere positie heeft. Ik wil eigenlijk beginnen bij die positie. U bent secretaris-generaal. Zou u kunnen uitleggen wat dat betekent, wat dat is? Wat is het doel van zo'n functie?

Mevrouw **Mulder**:

Secretaris-generaal van het ministerie is in mijn beleving de ambtelijk eindverantwoordelijke voor een ministerie. Daar horen zowel de gang van zaken op een ministerie bij als de relatie met de uitvoeringsorganisaties, waarvoor we de eigenaar in bestuurlijke zin zijn, een beetje een ambtelijke term. Ik ben dus ook verantwoordelijk voor UWV en de Sociale Verzekeringsbank.

Mevrouw **Belhaj**:

Hoeveel mensen werken er eigenlijk bij Sociale Zaken en Werkgelegenheid?

Mevrouw **Mulder**:

Nu rond de 3.000. Daar zit de Inspectie SZW bij en de Rijksschoonmaakorganisatie valt er ook onder. Het kerndepartement dus en dan hebben we nog de grote uitvoeringsorganisaties die zelfstandig zijn.

Mevrouw **Belhaj**:

En hoeveel directeuren-generaal heeft u onder zich?

Mevrouw **Mulder**:

Twee.

Mevrouw **Belhaj**:

Ik wil met u terug naar uw aantreden als secretaris-generaal in augustus 2016. Mijn vraag is: wat kreeg u mee van uw voorganger over de kinderopvangtoeslag?

Mevrouw **Mulder**:

Niks in het bijzonder.

Mevrouw **Belhaj**:

Niks in het bijzonder.

Mevrouw **Mulder**:

Niks eigenlijk.

Mevrouw **Belhaj**:

Niks. Heeft u een overdrachtdossier gekregen?

Mevrouw **Mulder**:

Ik heb een inwerkdossier gekregen van het departement zelf.

Mevrouw **Belhaj**:

Wat is dan het verschil tussen een overdrachtdossier en een inwerkdossier?

Mevrouw **Mulder**:

Daar staat in beschreven wat er grotendeels op de directies gebeurt en wat er in grote lijnen speelt in de organisatie.

Mevrouw **Belhaj**:

Dus ook gevoeligheden?

Mevrouw **Mulder**:

Nou, op hele grote hoofdlijnen. Dit onderwerp zat er niet specifiek uitgelicht in.

Mevrouw **Belhaj**:

Verbaast u dat, dat het er niet in zat?

Mevrouw **Mulder**:

Het is wel echt op hoofdlijnen, zo'n inwerkdossier, dus nee, het verbaast me niet, nee. Niet alle ingewikkeldheden, want er speelt echt heel veel, als je naar het hele terrein van SZW kijkt. De opgave is echt groot en breed en gevarieerd. Dat daar niet op alle onderwerpen in zat wat precies op dat moment ingewikkeld was, was ook weer niet heel erg raar.

Mevrouw **Belhaj**:

Had u het prettig gevonden als het wel ook over de kinderopvangtoeslag was gegaan, al was het één zinnetje: er spelen zaken met de kinderopvangtoeslag?

Mevrouw **Mulder**:

Er heeft zeker wel in gestaan dat we ook bezig zijn met kinderopvangtoeslag en met directe financiering, denk ik zelfs wel, maar niet iets over: er zit een ingewikkeld probleem dat we nu nog moeten oplossen, of zo.

Mevrouw **Belhaj**:

Dus niks over problemen met ouders?

Mevrouw **Mulder**:

Nee.

Mevrouw **Belhaj**:

U zei dat u denkt dat er wel iets over opgemerkt is. Denkt u dat of weet u dat?

Mevrouw **Mulder**:

Nou, ik heb het gelezen, maar ik heb de laatste tijd heel veel gelezen. Ik moet eerlijk zeggen dat ik het u ook gewoon kan overleggen. Maar daar heeft niks in gestaan over proportioneel terugvorderen of de meer ingewikkelde dingen waar we het over gaan hebben. Dat stond er echt niet in.

Mevrouw **Belhaj**:

Maar u heeft teruggekeken en heeft u wel of niet gezien dat het erin stond?

Mevrouw **Mulder**:

Toen ik terugkeek, zag ik dat er ook van de directie Kinderopvang een notitie zat in het inwerkdoossier en dat daar de grote onderwerpen in stonden die ook over de inhoud van de kinderopvang gingen, maar dat de problematiek die wij en ikzelf ook te laat gezien hebben en waar we het hier uitgebreid over hebben, er niet in beschreven stond.

Mevrouw **Belhaj**:

Vindt u dat uw voorganger dat daar wel in op had moeten nemen?

Mevrouw **Mulder**:

Meer in algemene zin word ik gewoon heel verdrietig als ik zie hoe slecht we dit aan elkaar hebben doorgegeven, of dat nou in dat dossier zat of op een andere manier. De problematiek waar u het vandaag al de hele dag over heeft, is gewoon niet goed doorgegeven. Dat moest steeds opnieuw ontdekt worden. Dat is gewoon niet goed.

Mevrouw **Belhaj**:

In algemene zin begrijp ik dat, maar we zijn ook aan het reconstrueren wat er nou eigenlijk allemaal is gebeurd. Als je aantreedt als sg kan ik me voorstellen dat het erin staat. Mijn vraag aan u is: vindt u dat het er eigenlijk in had moeten staan?

Mevrouw **Mulder**:

Het lijkt nu een beetje alsof ik het wil ontwijken of zo, maar het is meer dat zo'n inwerkdoossier echt op grote lijnen is. Ik had het heel fijn gevonden als dit erin had gestaan.

Mevrouw **Belhaj**:

Kunt u iets zeggen over hoe er binnen Sociale Zaken en Werkgelegenheid aangekeken werd tegen fraudebestrijding bij de kinderopvangtoeslag?

Mevrouw **Mulder**:

Misschien is het goed om te vertellen hoe ik zelf het onderwerp op het spoor ben gekomen. De schuldenaanpak is een belangrijk onderwerp voor het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Daar bleek dat veel mensen schulden hadden. Dat werd overigens ook door de uitvoerders, overheidbreed, als een probleem gezien waar zij aan wilden werken. Dat noem ik even omdat wij ook bezig waren met de voorbereiding van een nieuw kabinet. Namens de rijksdienst was ik in overleg met de uitvoerders om te zien wat er speelde. Schulden was daar een van. Onderdeel daarvan was dat er veel schulden waren bij de overheid. Langs die weg leerde ik van de kinderopvangtoeslag, dat die daar ook een onderdeel van was, maar überhaupt de toeslagen.

Mevrouw **Belhaj**:

Mijn vraag was: hoe werd er aangekeken tegen fraudebestrijding binnen Sociale Zaken en Werkgelegenheid?

Mevrouw **Mulder**:

Als iets wat moet plaatsvinden, maar niet als iets waar op dat moment heel veel aandacht voor werd gevraagd.

Mevrouw **Belhaj**:

Ook niet in relatie tot een nieuw kabinet? U beschreef net wat uw rol is, dus het kabinet en de organisatie ...

Mevrouw **Mulder**:

Daar was dit geen groot onderwerp, fraudebestrijding, nee.

Mevrouw **Belhaj**:

Niet in het regeerakkoord van Rutte II?

Mevrouw **Mulder**:

Ik was betrokken bij de voorbereiding voor Rutte III, natuurlijk. In Rutte II had het wel gestaan, maar op het moment dat ik aantrad, is niet een onderwerp geweest: hoe staat het met de fraudebestrijding bij de kinderopvangtoeslag.

Mevrouw **Belhaj**:

Nee, oké, maar ik vroeg me gewoon af hoe daartegen aangekeken werd. U zit op zo'n hoog niveau, daar kijk je ook wat abstracter naar onderwerpen. Dan heb je er gevoel bij hoe er

naar bepaalde beleidsonderwerpen wordt gekeken. Daarom vraag ik ernaar, omdat ik gewoon geen idee heb hoe daartegenaan werd gekeken.

Mevrouw **Mulder**:

Laat ik het zo zeggen: een van de redenen voor mij om graag bij SZW te willen werken, naast dat het enorm mooie onderwerpen zijn, is dat we ook veel uitvoering hebben die direct voor mensen werkt, dus wat het voor impact heeft voor mensen in de praktijk. Ik vond dat we daar als overheid al heel lang heel veel lessen hebben te leren, die we steeds maar niet leren.

Mevrouw **Belhaj**:

Dat was al voordat u aantrad?

Mevrouw **Mulder**:

Ja, dat was al voordat ik aantrad. Voor mij was een belangrijk onderdeel in het starten bij SZW het aandacht hebben voor de uitvoering. Dat gold zowel voor de uitvoering Sociale Zaken en Werkgelegenheid waar wij zelf eigenaar van waren, dus UWV en SVB -- daar heb ik mij toen met name op gericht -- als rijksbreed voor het bespreken met de grote uitvoerders wat er nodig is om in de toekomst dit werk beter te kunnen doen. Ik had inmiddels gezien op veel plekken dat er heel veel jaren veel was bezuinigd op uitvoering en dat uitvoerders vaak niet in staat werden gesteld om hun werk goed te doen.

Mevrouw **Belhaj**:

Maar dan is het wel bijzonder, als het u juist gaat om de relatie met de uitvoering, hoe dat uitpakt op mensenlevens, dat dit dossier, dat al sinds 2009 speelde, misschien niet op uw bureau is gelegd, maar dat u ook niet ergens wat hoorde, informeel of formeel, en dat u niet dacht: ik ga daar eens naar kijken.

Mevrouw **Mulder**:

Ik heb me wel meteen gericht op het toeslagenstelsel. Toen ik net binnenkwam werd mij verteld ... Ik dacht eigenlijk van buitenaf, voordat ik bij SZW kwam, dat het toeslagenstelsel niet een enorme hit was, vanwege de schuldenproblematiek die daaruit voortkwam.

Mevrouw **Belhaj**:

Een enorme hit?

Mevrouw **Mulder**:

Dat het uiteindelijk geen succes was.

Mevrouw **Belhaj**:

Dat wist u al toen u in 2016 binnenkwam?

Mevrouw **Mulder**:

Ja, ik vond dat een moeilijk stelsel, omdat we zagen dat er mensen met schulden waren, onder andere door die toeslagen. Dat werd bij SZW nog ingrijpender duidelijk, omdat we dus zagen dat er mensen waren die grote schulden hadden vanuit de toeslagen, maar ook heel vaak in samenloop, dus veel multiproblematiek. Er was veel behoefte bij de uitvoerder om ermee om te kunnen gaan dat mensen vaak op verschillende plekken in de schulden zaten. Ik was heel blij dat wij directe financiering hadden lopen, laat ik het zo zeggen, dus dat er geïnvesteerd werd in het overgaan van kinderopvangtoeslag naar directe financiering.

Mevrouw **Belhaj**:

U gaat een beetje te hard voor mij.

Mevrouw **Mulder**:

Sorry.

Mevrouw **Belhaj**:

Dat is oké, maar ik denk dat we daar zo meteen op komen. Het is voor mij duidelijk dat u zegt: in relatie tot die schuldenaankpak. Over welk jaar hebben we het dan ongeveer? Was dat echt al heel snel nadat u in dienst kwam?

Mevrouw **Mulder**:

In 2016 ben ik aan het einde van het jaar met uitvoerende organisaties gaan praten, samen met collega's van mij van andere departementen, over wat er in een nieuwe fase nodig zou kunnen zijn om burgers beter te kunnen bedienen.

Mevrouw **Belhaj**:

Dus vanaf het moment dat u er was en begin 2017 bent u op de hoogte gesteld van de discussies met de Belastingdienst in de voorgaande jaren, over de alles-of-nietsbenadering of de proportionele terugvordering?

Mevrouw **Mulder**:

Nee. Mijn beeld was dat het probleem van de kinderopvangtoeslag zat in de grote bijstellingen die konden plaatsvinden doordat of de uren veranderden of het inkomen veranderde.

Mevrouw **Belhaj**:

Dat is het enige wat u wist.

Mevrouw **Mulder**:

Ja.

Mevrouw **Belhaj**:

En er was niemand die formeel of informeel heeft gezegd: nou, let wel even op, dit is complex, want er zit een stuk uitvoering bij de Belastingdienst en wij gaan over de kinderopvangwet, dat schuurt?

Mevrouw **Mulder**:

Nee, niet op die manier. Wel dat het bestuurlijk ingewikkeld was. Wat echt heel uitzonderlijk is bij de toeslagen, is dat de staatssecretaris van Financiën verantwoordelijk is voor de uitvoering. Er is een opdrachtgever, het beleidsdepartement van Financiën, die verantwoordelijk is voor de Awir. Er is het ministerie van Financiën dat als eigenaar verantwoordelijk is voor de dienst, voor de continuïteit van de dienst en de dienstverlening. En dan zijn er daarnaast de opdrachtgevende departementen die beleidsverantwoordelijk zijn voor huur, zorg en kinderopvang. Dat is echt een uitzonderlijk ingewikkelde constructie.

Mevrouw **Belhaj**:

Terwijl u dat vertelt, denk ik dat ook. We gaan elkaar een beetje helpen om te zorgen dat iedereen het begrijpt. Dat is wel heel belangrijk, denk ik. Dan ga ik naar de vraag of u kunt uitleggen hoe de ambtelijke en politieke verantwoordelijkheden voor de kinderopvangtoeslag binnen uw ministerie zijn en waren geregeld.

Mevrouw **Mulder**:

De directie Kinderopvang was en is verantwoordelijk voor kinderopvangbeleid, inclusief de kinderopvangtoeslag. Dat viel onder de verantwoordelijkheid van de directeur-generaal Werk. Inmiddels hebben we ook een coördinerende directie Stelsel en volksverzekeringen, die het departement ondersteunt, want we hebben meerdere onderwerpen die spelen met de Belastingdienst, zodat dat goed wordt voorbereid.

Mevrouw **Belhaj**:

Dat begrijp ik. Ik denk ook dat dat heel interessant is, maar ik denk dat het het beste is om te focussen op de kinderopvangtoeslag. Dat was inderdaad mijn vraag. U geeft dus aan dat dg werk verantwoordelijk was voor de kinderopvangtoeslag.

Mevrouw **Mulder**:

Die had in zijn portefeuille de directie Kinderopvang, die verantwoordelijk was voor de kinderopvangtoeslag.

Mevrouw **Belhaj**:

Dan is mijn vraag: wie overlegde met de minister en later ook met de staatssecretarissen over die kinderopvangtoeslag?

Mevrouw **Mulder**:

De dg of de directeur Kinderopvang.

Mevrouw **Belhaj**:

Wanneer wordt bepaald wanneer het de dg is en wanneer die andere?

Mevrouw **Mulder**:

Dat is een beetje een onderdeel van de werkafspraken. De dg's hebben vaak bilateralen waar ze het hele terrein doorlopen op hoofdlijnen. Het is gebruikelijk dat directeuren van beleidsdirecties hun eigen bilaterale overleg hebben waar ze meer in detail op de onderwerpen van hun directie ingaan.

Mevrouw **Belhaj**:

Wat is uw rol daar dan in als secretaris-generaal?

Mevrouw **Mulder**:

Mijn rol is eigenlijk aanvullend. In principe zit ik niet in die lijn. Ik zal niet snel zelf over beleidsonderwerpen spreken met een bewindspersoon, zonder dat daar een dg of een directeur bij is. Maar ik heb wel periodieke overleggen over hoe het loopt binnen het departement, wat de bijzonderheden zijn.

Mevrouw **Belhaj**:

Dus dan bespreekt u dat. Wat is dan zo'n moment? Hoe werkt dat als er problemen zijn?

Wat is uw rol dan uiteindelijk naar een bewindspersoon, als u bij zo'n overleg heeft gezeten?

Heeft u daar dan nog een aparte rol in?

Mevrouw **Mulder**:

Alleen als er iets is. Ik heb bijvoorbeeld bij dit onderwerp met beide bewindslieden, minister Asscher en staatssecretaris Van Ark, voor zover ik kon nagaan aan de hand van mijn aantekeningen, niet stilgestaan, behalve in de periode dat het erom spande of directe

financiering door zou gaan of niet. Toen heb ik erbij stilgestaan om te reflecteren op die keuze.

Mevrouw **Belhaj**:

Vindt u het achteraf terecht dat u toen pas betrokken raakte?

Mevrouw **Mulder**:

Wat hier speelde, is dat al zo lang die disproportionele terugvordering plaatsvond en dat dat zo hard was. We wisten nog niet hoe dat heel naar combineerde met de manier waarop de mensen werden benaderd als het bureau onder verdenking was. Dat had ik wel graag eerder geweten, ja. Dan zou ik ook graag bereid zijn geweest om mee te denken over wat we wel konden doen.

Mevrouw **Belhaj**:

Over het stuk dat uw eigen verantwoordelijkheid was, de uitvoering van de kinderopvangwet, en ook hoe er om werd gegaan met fraudebestrijding bij de Belastingdienst?

Mevrouw **Mulder**:

Ja. Als ik had geweten dat het zo naar uitpakte voor mensen die kinderopvang hadden, dan hadden we daar echt iets mee gedaan.

Mevrouw **Belhaj**:

Ik weet niet hoe het werkt. Heeft u staatssecretaris Van Ark zelf ook ingewerkt op die kinderopvangtoeslag? Of er gesprekken over gevoerd?

Mevrouw **Mulder**:

Nee, dat hebben de dg, de directeur en de directie gedaan.

Mevrouw **Belhaj**:

Er was op een gegeven moment het rapport van de Nationale ombudsman. Heeft u toen zelf de staatssecretaris geïnformeerd of was dat ook weer de directeur-generaal?

Mevrouw **Mulder**:

Ja, dat was ook dg en directeur.

Mevrouw **Belhaj**:

Heeft u daar nog over gesproken met de dg?

Mevrouw **Mulder**:

Dat kan ik me niet herinneren, nee.

Mevrouw **Belhaj**:

Wat kunt u zich wel herinneren?

Mevrouw **Mulder**:

Nou, dat het uitkwam in een periode dat we op weg waren naar een nieuw kabinet. Het staat mij niet bij dat dit specifiek geagendeerd is of dat we het daar uitgebreid over hebben gehad.

Mevrouw **Belhaj**:

Niet uitgebreid, maar ook niet kort?

Mevrouw **Mulder**:

Ik weet echt niet meer al mijn gesprekken, maar ik denk niet dat ik er expliciet over heb gesproken, toen. Het is ook niet zo dat elk Ombudsmanrapport op elk onderdeel apart besproken wordt of leidt tot een vergadering. Dit is toen behandeld, wat ik heb begrepen, later, door de Belastingdienst. Toen is de reactie ook niet met ons afgestemd. Dat hebben ze zelf direct gedaan. Toen hebben we het ook niet langs zien komen. Ik zie soms ook dingen langskomen in de ambtelijke lijn, zoals wij dat noemen.

Mevrouw **Belhaj**:

Wat is de lijn?

Mevrouw **Mulder**:

De directeur beoordeelt iets en zegt: zo wil ik dat voorstel doen. Dan kijkt de directeur-generaal ernaar en die geeft ook oké en dan komt het langs de secretaris-generaal, ik in dit geval. Dan zet ik er iets bij of "prima zo" en dan komt het bij een bewindspersoon. Normaal, als je een reactie zou maken op een rapport van de Ombudsman, zou ik het dus gezien hebben, als wij mee hadden gewerkt aan die reactie.

Mevrouw **Belhaj**:

Dat is duidelijk. Ik vroeg me dat ook nog af. We hebben de afgelopen dagen ook veel gepraat over allerlei soorten formele overleggen die er zijn. Het moet allemaal formeel goed verwerkt worden. Toen dacht ik: ik ben ook een beetje nieuwsgierig naar die informele cultuur. Hoe werkt dat? Spreek je elkaar ook gewoon op de afdeling? Loop je weleens bij elkaar binnen? Of zeg je: nou, ik heb het debat gezien in de Kamer, wat moeten we hiermee? Is er ook een informele cultuur waarin je over dingen praat?

Mevrouw **Mulder**:

Jazeker. Dat is ook iets waar we aan hebben gewerkt, om dilemma's te delen in het werk. Wat doe je met iets wat ingewikkeld is? Daar hebben we ook wel sessies voor medewerkers voor georganiseerd. Dat doe je zelf ook als je ergens mee zit, dan ga je sparren. Dat heb ik zelf wel ingewikkeld gevonden aan de verhoren gisteren, eerlijk gezegd, want die informele cultuur, elkaar opzoeken en sparren, kan ook gewoon collegiaal, ik bedoel naar een ander departement. We zitten niet in een ander land. We zitten gewoon op een ander departement, dus we kunnen ...

Mevrouw **Belhaj**:

Het was gisteren een hele lange dag, dus er is heel veel gezegd. Wat was nou het moment dat u dacht, of wat is er gezegd waardoor u dacht, wat u nu aangeeft?

Mevrouw **Mulder**:

Ik zou bijvoorbeeld willen dat als de heer Blokpoel, die ik nog kende uit de vreemdelingenzaken, toen ik begon als sg in 2016, toen hij nog bij de Belastingdienst was, had gebeld en had gezegd: Loes, ik heb buikpijn.

Mevrouw **Belhaj**:

En dan had u gezegd: alleen maar buikpijn?

Mevrouw **Mulder**:

Ja, wat is er dan aan de hand? Ik bedoel dat niet als goedkoop verwijt aan de Belastingdienst, want ik heb heel goed gehoord dat er in het verleden signalen zijn gegeven aan het ministerie en dat wij die niet goed hebben opgepakt en ook niet goed hebben teruggekoppeld. Dat is echt onze verantwoordelijkheid en ik vind het ook echt heel erg dat dit is gebeurd en dat dit daardoor langer heeft geduurd.

Mevrouw **Belhaj**:

Ja, want de heer Blokpoel geeft aan dat hij dat meerdere malen aan de orde heeft gesteld.

Mevrouw **Mulder**:

Het is niet om te zeggen dat wij ... Over de hele periode van SZW, als ik daarop terugkijk, hebben wij allemaal echt schaamte over het feit dat er op een gegeven moment signalen waren die weg waren en niet meer naar boven kwamen. Dat is niet netjes teruggekoppeld naar de Belastingdienst en daardoor hebben mensen langer in deze situatie gezeten, die superschrijnend heeft uitgepakt. Dat vind ik echt heel erg. Ik vind het moeilijk hier, in deze hele setting. Het lelijkste is als wij elkaar allemaal de schuld gaan geven. Ik voel me dus

gewoon verantwoordelijk voor wat wij niet goed hebben gedaan en ik hoop dat dit het begin is ...

Mevrouw **Belhaj**:

Heeft u die indruk, dat dat de afgelopen dagen is gebeurd?

Mevrouw **Mulder**:

Ik heb niet iedereen heel hard zelf verantwoordelijkheid zien nemen, nee.

Mevrouw **Belhaj**:

En naar elkaar wijzen?

Mevrouw **Mulder**:

Ik kan me wel voorstellen dat het wel zo overkomt. Ik hoop dat de mensen waar het om gaat, alsnog zo snel mogelijk gecompenseerd worden. Ik weet heel goed dat we nooit helemaal kunnen compenseren voor wat er is gebeurd. Dat blijft gewoon verschrikkelijk. Dat trekken heel veel mensen van SZW zich echt heel erg aan, en ook van de Belastingdienst, van Financiën en ook rijksbreed. Er zijn ook mensen buiten onze departementen die dat zo voelen. De overheid is hier gewoon tekortgeschoten. Ik probeer ook te zoeken naar wat we ervan kunnen leren. Als we iets kunnen leren, vind ik, is dat dat we collegiaal, ook tussen rijksonderdelen, ook bij uitvoerend beleid, elkaar echt moeten aanspreken en ook moeten uitnodigen om dat te doen.

Mevrouw **Belhaj**:

Het is heel goed dat u dat zegt. Daarom nodigen we altijd iedereen uit, als ze een beginstatement willen maken, om dat te doen. Ik wil toch even door ...

Mevrouw **Mulder**:

Sorry.

Mevrouw **Belhaj**:

... op de dingen die voor ons belangrijk zijn. Aan het einde heeft u ook nog de ruimte om dit te kunnen vertellen. Niet dat de indruk moet ontstaan dat ik die ruimte niet wil geven, maar even voor de focus en voor de stappen.

Mevrouw **Mulder**:

Dat snap ik.

Mevrouw **Belhaj**:

Het voornemen van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Financiën van eind 2014, begin 2015 om de hoge terugvorderingen anders aan te gaan pakken, herkent u dit? Kunt u daar wat over zeggen?

Mevrouw **Mulder**:

Die periode, daar was ik er niet bij, dus dat vind ik lastig.

Mevrouw **Belhaj**:

Ook niks in overdrachtdossiers?

Mevrouw **Mulder**:

Nee.

Mevrouw **Belhaj**:

Ook niet rondom de problematiek over de hoge terugvorderingen?

Mevrouw **Mulder**:

We hebben toen de reconstructie werd gemaakt van wat er is gebeurd, dat wel gezien en betreurd, maar verder kan ik daar niks over zeggen.

Mevrouw **Belhaj**:

Oké. U heeft mij toch een beetje van mijn oorspronkelijke vragen afgehaald.

Mevrouw **Mulder**:

Sorry.

Mevrouw **Belhaj**:

Voordat ik die laatste vraag stelde, was ik op zoek naar hoe informeel die cultuur is binnen Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Je hebt ook bedrijven met een soort bcc-cultuur, dat iedereen de hele tijd geïnformeerd wordt over dingen. Daar was ik toch wel even benieuwd naar. U zei: we hebben wel reflecties en gesprekken. En dan denk ik: is er dan, omdat het u ook zo raakt, dan nooit op eerdere momenten iemand die tegen u zei: "Moet je nou eens horen, mevrouw Mulder" -- want ik zal u niet bij uw voornaam noemen -- "het gaat helemaal niet goed met die uitwerking van de kinderopvangtoeslag: honderden mensen in paniek, drama's bij de Belastingdienst, bij het invorderen ervan." Heeft u dat nou nooit informeel ergens gehoord of besproken?

Mevrouw **Mulder**:

Nee. Wel de schuldenproblematiek en de rol van de overheid daarbij, maar niet dit specifieke onderdeel, nee.

Mevrouw **Belhaj**:

Dan ben ik bijna benieuwd wat dan wel informeel besproken wordt, maar dat gaat misschien voor nu een beetje te ver.

Dan ga ik met u naar het volgende: die alles-of-nietsbenadering. Toen u sg werd, was het ministerie al een paar jaar bezig met het ontwikkelen van een alternatief financieringsstelsel voor de kinderopvang, de directe financiering. Kunt u even uitleggen wat die directe financiering inhoudt, op hoofdlijnen, en hoe u daarbij betrokken was?

Mevrouw **Mulder**:

De directe financiering was bedoeld om te zorgen dat mensen niet meer zelf aan de kinderopvangorganisatie hoefden te betalen, maar dat dat vanuit de overheid werd gedaan, waarmee je de kwetsbaarheid voorkwam dat er navorderingen zouden komen. Heel grof gezegd was dat het doel van directe financiering. Mijn betrokkenheid was niet meer dan de algemene verantwoordelijkheid voor het departement en wat daar reilt en zeilt, dus ik had geen verdere aanvullende verantwoordelijkheid in dat traject.

Mevrouw **Belhaj**:

Met directe financiering zou ook een van de belangrijkste oorzaken van de hoge terugvorderingen, de alles-of-nietsbenadering, waarover we al vaker hebben gesproken, intact worden gelaten. Een van uw medewerkers legt deze alles-of-nietsbenadering later treffend uit. Ik citeer: "Als ik als ouder in een jaar een tientje te weinig eigen bijdrage betaal, dan vervalt mijn totale recht op toeslagen in jaar 1." Wat was de reden, volgens u, voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid om die alles-of-nietsbenadering toen niet meteen ook aan te pakken?

Mevrouw **Mulder**:

Ik kan dat niet reconstrueren.

Mevrouw **Belhaj**:

Wat weet u nog wel?

Mevrouw **Mulder**:

Het is niet: wat weet ik nog wel? Dit punt van het proportioneel terugvorderen heb ik pas in juni 2019, toen die brief naar de Kamer werd geschreven, leren kennen.

Mevrouw **Belhaj**:

Formeel of ook informeel?

Mevrouw **Mulder**:

Allebei. Toen heb ik het voor het eerst gezien, proportioneel terugvorderen als optie.

Mevrouw **Belhaj**:

Dat verbaast me wel een beetje, omdat we in het begin heel erg spraken over wat de reden was waarom u zo graag bij Sociale Zaken wilde werken, wat u op dat moment heel erg belangrijk vond: uitvoering, de mensen. En dan weet u van een van die enorm afschuwelijke trajecten voor heel veel mensen, dus letterlijk waar u het in het begin over had, helemaal niets?

Mevrouw **Mulder**:

Ik wist natuurlijk wel over de terugvorderingen in het algemeen. Dat was in aantal veel groter. Als dit heel duidelijk, heel groot voor iedereen was geweest, dan is toch ook de vraag waarom daar in de Kamer niet een motie over is aangenomen? Het was niet heel zichtbaar voor iedereen. Ik vind het heel slecht dat het bij ons niet heel zichtbaar was, dat we de overdracht kwijt zijn geraakt, onderling.

Mevrouw **Belhaj**:

U ging even heel snel. U zegt: pas in 2019 was ik ervan op de hoogte, de politiek heeft er niks over gezegd. Ik heb hier niet het overzicht, misschien kunnen we dat later nog doen. In mijn beleving is de politiek wel op meerdere momenten dat gesprek aangegaan. Sterker nog, in 2010 is de motie-De Mos ingediend.

Mevrouw **Mulder**:

Ja, maar er is geen motie geweest over de eigen bijdrage, toch?

Mevrouw **Belhaj**:

U vertelde het even in de context dat u graag had willen weten wat er speelde bij zoveel mensen. In de afgelopen jaren, vanaf het moment van nu en terug, zijn er heel veel schriftelijke vragen gesteld, heel veel debatten gevoerd, over het feit dat er zoveel mensen waren die slachtoffer waren van het beleid dat er gevoerd werd.

Mevrouw **Mulder**:

Ja, maar daar zat een combinatie in van mensen die de kans niet kregen om netjes hun dingen te bewijzen, de aanpak van het CAF-team, waar sinds 2016 de Belastingdienst anders in is gaan werken. Dat had niks met wetten of regelgeving te maken, maar dat had te maken met de manier van werken, waar de Ombudsman ook veel over heeft gezegd. Er werd onzorgvuldig met mensen omgegaan, gewoon in de normale toepassing van het beleid. Daar zat die combinatie met de hardheid van de eigen bijdrage, waarna de hele toeslag werd teruggevorderd. Die combinatie had ik niet meegekregen.

Mevrouw **Belhaj**:

Dus u heeft niks meegekregen van al die debatten die daarover gevoerd werden, of de schriftelijke vragen? Er zijn twee gedeeltes. Ik merk vaak in de gesprekken dat het een beetje door elkaar loopt. Je hebt natuurlijk de verantwoordelijkheid van Sociale Zaken en Werkgelegenheid zelf, die wet die zo streng was en de alles-of-nietsbenadering die daarin geborgd zat. En dan had je de Belastingdienst en dan ging het heel erg over het invorderen, het bestrijden van fraude. Dat is de Belastingdienst, maar ik heb het nu over het eerste stukje. Er is een wet en die wet blijkt funest uit te pakken voor mensen, of met grote consequenties.

Mevrouw **Mulder**:

Mijn beleving was, wat zo hard duidelijk is geworden, dat het in de combinatie van die twee zaken -- ik snap dat het verschillende zaken zijn -- desastreus is geweest voor mensen, want daarmee zijn mensen ...

Mevrouw **Belhaj**:

Ja, dat weet ik. Dat is de reden waarom we hier met z'n allen zitten. Dat weten we, maar waar het ook heel erg om gaat, is om even duidelijk dat verschil te maken. Het gaat ook heel sterk over: welke invloed hadden de politiek, ambtenaren, bewindspersonen op het stoppen van dat probleem? De kinderopvangwet viel onder uw ministerie.

Mevrouw **Mulder**:

Ik heb me niet ... En dat verwijt ik mezelf, want ik kwam wel mensen tegen die zware schulden hadden, ook bij de Belastingdienst, want ik ben veel op werkbezoek geweest, ook in gemeenten. Ik heb ook mensen gesproken met zware schulden, ook bij de Belastingdienst. Ik heb wel gevraagd, ook in individuele zaken: dit klinkt echt niet goed, kan het Stelteam hier niet naar kijken, of iets anders?

Mevrouw **Belhaj**:

Het Stellteam, wat is dat?

Mevrouw **Mulder**:

Sorry, het Stellteam is het team bij de Belastingdienst dat kijkt naar mensen die mogelijk onterecht klem zijn komen te zitten in de regelgeving van de Belastingdienst.

Maar ik heb nooit bedacht om te vragen: zit hier iets raars in die wet? Die was er sinds 2006. Dat was een stelsel dat draaide, dat democratisch was vastgesteld, waarover jurisprudentie was van de Raad van State. Ik heb gewoon niet die vraag gesteld, en dat reken ik mezelf ook aan.

Mevrouw **Belhaj**:

Dat is duidelijk, maar voor ons is het af en toe belangrijk om te weten hoe dit heeft kunnen gebeuren. Ik kan me voorstellen, als u ook individuele casussen kende, als u wist dat de redelijkheid en proportionaliteit van die invorderingen, die alles-of-nietsbenadering tot hele grote consequenties leidden voor mensen, dat u dan even langsloopt bij mevrouw Van Tuyl en zegt: hoe zit dat nu eigenlijk met die kinderopvangwet; ik ga dat wel even bespreken; ik wil het er even over hebben; het raakt mij. Dat heeft u niet gedaan?

Mevrouw **Mulder**:

Ik heb wel gesproken met de mensen van de schuldenaanpak en de aanpak multiproblematiek, omdat de mensen die ik tegenkwam in praktijk vaak niet alleen schulden hadden bij de Belastingdienst, maar op meerdere plekken. Daar heb ik gesproken over wat onze aanpak was van de schulden, waar we extra dingen konden doen.

Mevrouw **Belhaj**:

Die schulden zijn een consequentie van een wet. Waar we vandaag ook een beetje naar kijken, is: we horen heel veel betogen dat men ermee bezig was, dat men zocht naar beleidsveranderingen, maar in die tussentijd, in die jaren liep dat door, dus ook van 2014 tot 2018, waarin men nadacht over die directe financiering, gebeurde er eigenlijk niets.

Mevrouw **Mulder**:

Sterker nog, later realiseerde ik me: als we directe financiering hadden ingevoerd, had dat voor deze mensen nog niet geholpen, want dit waren mensen die al in de problemen zaten. Ik heb er niet aan gedacht om dat anders te benaderen dan via de schuldenaanpak, omdat ik ervan uitging dat de wetgeving rond de toeslagen onderdeel was geweest van het parlementair proces. Die stond vast, er was jurisprudentie. Ik had zelf geen signalen

gekregen dat daarbinnen nog iets specifieks zat wat maakte dat het zo hard kon uitpakken bij de kinderopvangtoeslag.

Mevrouw **Belhaj**:

Ik stel voor dat we even doorgaan naar april 2018. Dan kiest het kabinet ervoor om de directe financiering niet in te voeren en verbeteringen binnen het bestaande toelagensysteem aan te brengen. Hoe is het kabinet tot die keuze gekomen?

Mevrouw **Mulder**:

Na lang wikken en wegen, weet ik. Ik heb er zelf met de staatssecretaris ook weleens over gesproken. Het was een moeilijke afweging. De directe financiering was een mooi voorstel. We waren blij dat dat nog op tafel lag na de formatie. Het lag al een beetje wiebelig op tafel na de formatie. Het bleef wel een groot ICT-traject. Dat was ook gewoon spannend. We hadden extra checks gedaan of DUO dit zou kunnen. Maar goed, tegelijkertijd weten we ook dat we veel ICT-trajecten hebben gehad bij de overheid die ingrijpend en groot waren en waar toch dingen fout zijn gegaan, gaandeweg. Dus het was ook echt een risico om door te gaan. Dat heb ik beleefd als de belangrijkste afweging voor de staatssecretaris om te zeggen: alles afwegende, ... En er lag inmiddels een alternatief van de Belastingdienst, namelijk: wij kunnen de terugvorderingen ook enorm terugbrengen binnen het huidige stelsel. Toen heeft zij uiteindelijk die afweging gemaakt.

Mevrouw **Belhaj**:

Dus er speelden geen financiële overwegingen een rol?

Mevrouw **Mulder**:

Nee.

Mevrouw **Belhaj**:

Ook niet de investeringen in ICT, op wat voor manier dan ook?

Mevrouw **Mulder**:

Nee, dat is niet doorslaggevend geweest in mijn beleving, nee.

Mevrouw **Belhaj**:

Doorslaggevend of mede ook?

Mevrouw **Mulder**:

Nou ja, je kan niet over dit soort trajecten praten zonder ook over de financiën te spreken,

maar in mijn herinnering zat daar niet de crux, het wordt het een of het ander. De crux zat in: durf je het aan, met alle risico's die er zijn, of is een alternatief dichterbij dan toch veiliger?

Mevrouw **Belhaj**:

U zegt dus eigenlijk: Sociale Zaken en Werkgelegenheid durfde die verandering en de verantwoordelijkheid voor die verandering niet aan?

Mevrouw **Mulder**:

Ambtelijk durfden we het wel aan. Mijn eindadvies was om het wel te doen, die directe financiering, vanwege de schuldenproblematiek.

Mevrouw **Belhaj**:

Wie durfde het dan niet aan?

Mevrouw **Mulder**:

De staatssecretaris heeft uiteindelijk een andere afweging gemaakt.

Mevrouw **Belhaj**:

Ja, maar u zei net: het ministerie -- ik weet niet hoe u het precies formuleerde -- durfde het niet aan.

Mevrouw **Mulder**:

O sorry, dan heb ik dat niet goed geformuleerd. Ik bedoelde te zeggen dat er risico's werden gezien. Die zagen wij zelf bij het ministerie ook. Het was een moeilijke afweging, het was een close call, wat het beste zou zijn, omdat er ook risico's waren dat het ingewikkeld zou worden. Alles afwegende was het ambtelijk advies om wel door te gaan met directe financiering.

Mevrouw **Belhaj**:

Je hebt risico's, die taxeer je, dan kijk je hoe zwaar je die risico's weegt en dan zeg je op een gegeven moment: durf ik het aan of niet, durf ik het risico te nemen of niet? Dat is volgens mij wat u net probeerde te zeggen, dat de staatssecretaris dat risico niet wilde nemen.

Mevrouw **Mulder**:

Dat kun je concluderen uit het feit dat zij uiteindelijk heeft besloten om het niet te doen. Het is goed om haar naar haar eigen eindafweging te vragen, denk ik. Maar wat ik eruit afleidde was: uiteindelijk te veel risico.

Mevrouw **Belhaj**:

De verschuivingen in de politieke samenstelling van het kabinet, speelden die nog een rol?

Mevrouw **Mulder**:

Nou ja, in het regeerakkoord was het wat voorzichtiger terechtgekomen dan we er met het vorige kabinet in hadden gezet, dus zeker.

Mevrouw **Belhaj**:

Ik begrijp ook dat in juni 2019 de directeur Kinderopvang aan uw staatssecretaris, mevrouw Van Ark, schrijft dat het risico bestaat dat wordt gevraagd om dan toch het systeem van directe financiering in te voeren. "Dat zou zowel staatssecretaris Van Ark als staatssecretaris Snel in een politiek lastig vaarwater brengen." Kunt u dit toelichten? Herkent u dit?

Mevrouw **Mulder**:

Ja, ik heb het gezien. Dat is een soort ambtelijke waarschuwing dat deze discussie kan ontstaan. Dat is een attendering, niet meer dan dat.

Mevrouw **Belhaj**:

Oké. In hoeverre is de ontwikkeling van het nieuwe financieringssysteem, dat na vier jaar toch niet is ingevoerd, ten koste gegaan van het oplossen van de problemen met de hoge terugvorderingen die ouders toen hadden?

Mevrouw **Mulder**:

Sorry, kunt u nog een keer ...

Mevrouw **Belhaj**:

In hoeverre is de ontwikkeling van het nieuwe financieringssysteem, dat uiteindelijk niet is ingevoerd, ten koste gegaan van het oplossen van die problemen van die ouders, van die hoge terugvorderingen die die ouders toen hadden?

Mevrouw **Mulder**:

Achteraf moeten we vaststellen dat dat volledig ten koste is gegaan ervan, denk ik. Doordat gedacht werd het daarin op te lossen, zoals Marcelis Boereboom vanochtend ook vertelde, en er niet voor een tweesporenbeleid is gekozen, heeft dat langer geduurd.

Mevrouw **Belhaj**:

Een tweesporenbeleid is dus ...

Mevrouw **Mulder**:

Om naast het voorbereiden van de directe financiering ook te werken aan verbeteringen binnen het stelsel, zoals het dan gold, en in het bijzonder wat toen speelde: het punt van de eigen bijdrage in relatie tot terugvordering.

Mevrouw **Belhaj**:

Was dat tweede spoor dat je grote veranderingen gaat realiseren en dat je dan denkt: ja, dan doe je het in een keer goed? Was een reparatiewet van de kinderopvangwet een mogelijkheid geweest om al veel sneller en eerder op een makkelijke manier die hoge terugvorderingen te stoppen?

Mevrouw **Mulder**:

Ja, dat kan. Dat had ook wel weer veel tijd gekost. De Raad van State had uiteindelijk niet eens een wetswijziging nodig om tot een andere interpretatie te komen.

Mevrouw **Belhaj**:

Had dat meer tijd gekost dan hoeveel jaren we nu verder zijn, denkt u?

Mevrouw **Mulder**:

Dat is lastig bij een wetgevingstraject. Het ligt er ook een beetje aan hoe snel dat gaat op alle fronten. Dat kan twee jaar duren.

Mevrouw **Belhaj**:

Maar het kan ook korter duren? Je kunt er ook een noodwet van maken?

Mevrouw **Mulder**:

Ja, dat kan ook.

Mevrouw **Belhaj**:

En daar is niet voor gekozen?

Mevrouw **Mulder**:

Nee.

Mevrouw **Belhaj**:

Op 10 juli 2018 zegt de staatssecretaris op aandringen van de Kamer in een schriftelijk overleg toe om te bezien of het mogelijk is om het recht op kinderopvangtoeslag proportioneel vast te stellen en daarmee de volledige terugvorderingen van het uitgekeerde voorschot te verminderen. Dit zat niet in de directe financiering, waar we het net al over

hadden, en ook niet in het verbeterplan voor de toeslagen. Was Sociale Zaken dan inderdaad tot inkeer gekomen, vraag ik u.

Mevrouw **Mulder**:

Sorry, kunt u de vraag nog een keer herhalen?

Mevrouw **Belhaj**:

Ja, natuurlijk. Ik kan ook wat langzamer spreken.

Mevrouw **Mulder**:

Ja, dat helpt mij wel.

Mevrouw **Belhaj**:

Op 10 juli 2018 zegt de staatssecretaris op aandringen van de Kamer in een schriftelijk overleg toe om te bezien of het mogelijk is om het recht op kinderopvangtoeslag proportioneel vast te stellen en daarmee de volledige terugvorderingen van het uitgekeerde voorschot te verminderen. Dit zat niet in de directe financiering en ook niet in het verbeterplan voor de toeslagen. Mijn vraag was: is Sociale Zaken toen tot inkeer gekomen?

Mevrouw **Mulder**:

Dat weet ik niet precies. Wat bedoelt u met "tot inkeer gekomen"?

Mevrouw **Belhaj**:

Dat het dus toch wel mogelijk was om eventueel proportioneel te gaan handelen?

Mevrouw **Mulder**:

Het was op een gegeven moment een voornemen om dat te gaan onderzoeken. Maaïke van Tuyll heeft net beschreven dat zij het tegenkwam in de finale naar of we wel of niet door zouden gaan met directe financiering, in combinatie met het verbeterprogramma dat de Belastingdienst toen voorstelde. Daar was het onderdeel van. En toen is het vervolgens opgepakt.

Mevrouw **Belhaj**:

Maar het idee was eerst directe financiering en twee, drie maanden later was toch het voorstel om te kijken of je in het huidige beleid iets kon veranderen. Vandaar mijn vraag of er een soort inkeer was, maar u mag ook uw eigen woorden gebruiken.

Mevrouw **Mulder**:

Nou, ik weet niet of dat een inkeer is.

Mevrouw **Belhaj**:

Wat is het dan wel volgens u?

Mevrouw **Mulder**:

Een punt wat bleek dat het echt moest worden opgepakt.

Mevrouw **Belhaj**:

Dus een nieuwe poging om het probleem op te lossen?

Mevrouw **Mulder**:

Ja.

Mevrouw **Belhaj**:

Die de jaren daarvoor ook al mogelijk was geweest?

Mevrouw **Mulder**:

Dat moet je nu constateren, maar ik vind het ook lastig om daar achteraf over te zeggen hoe dat zich verhiel tot de jaren daarvoor. We hebben gezien dat dat niet een constant verhaal is geweest.

Mevrouw **Belhaj**:

Dat begrijp ik, maar het idee was: als we directe financiering doen, lossen we alle problemen op voor die mensen. En dan besluit je toch weer terug.

Mevrouw **Mulder**:

Dat ging niet door, dan maar op die andere manier.

Mevrouw **Belhaj**:

In die jaren loopt dat door. Vandaar dat het voor ons toch wel goed is om dat te weten.

Dan wil ik naar het volgende, als u het goed vindt. Dat gaat over de relatie tussen Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Mijn vraag is hoe u die relatie zou willen omschrijven, destijds, maar misschien is die nu wel anders.

Mevrouw **Mulder**:

Tussen Sociale Zaken en Werkgelegenheid?

Mevrouw **Belhaj**:

O sorry, Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Financiën en specifiek de Belastingdienst.

Mevrouw **Mulder**:

Daar is de laatste jaren door Jaap Uijlenbroek, dg Belastingdienst, en Gert-Jan Buitendijk, dg Werk, na Marcelis Boereboom, veel in geïnvesteerd, weet ik. Dat kwam eruit voort dat er daarvoor een vrij afstandelijke samenwerkingsrelatie was; dat kunnen we opmaken uit allerlei stukken. Toen SZW samenwerkte met DUO, in de voorbereiding van directe financiering, is die samenwerking heel erg nauw geweest. Toen dat stopte, hebben de directeur KO en de directeur-generaal Werk gezegd dat zij dat ook zo willen met de Belastingdienst, op deze manier. Wat ik ervan weet, is dat die samenwerking toen gewoon goed is geweest. Er is veel in geïnvesteerd. Dat ging niet altijd vanzelf, want we kwamen natuurlijk best van ver. Je kon eerder zien dat er grote afstand was van beleidsdepartement tot de Belastingdienst.

Mevrouw **Belhaj**:

Welke rol heeft u zelf gespeeld in die afstemming met de Belastingdienst en die relatie onderhouden?

Mevrouw **Mulder**:

Ik heb zelf veel de Belastingdienst en Financiën opgezocht om ..., maar als u dat te ver opzij vindt, hoor ik dat graag meteen. Ik heb geprobeerd, de afgelopen kabinetsperiode, de uitvoering als onderwerp, waar we als overheid mensen raken, zeg maar, sterker op de agenda te krijgen. Daar hebben we ook veel samen met Financiën opgetrokken, zowel met de sg als met de dg Belastingdienst. Dat heeft uiteindelijk geleid tot een programma, dat ook aan de Kamer is aangeboden, Werk aan uitvoering. Daarin is gekeken naar UWV, de Sociale Verzekeringsbank en de Belastingdienst; wat er nodig was om die vier organisaties na jarenlange taakstellingen ...

Mevrouw **Belhaj**:

Ik ga u toch onderbreken.

Mevrouw **Mulder**:

Dat dacht ik al. Daar heb ik veel in geïnvesteerd.

Mevrouw **Belhaj**:

Dat snap ik.

Mevrouw **Mulder**:

Zo werkte ik veel met de Belastingdienst samen.

Mevrouw **Belhaj**:

Maar toch ook in relatie tot de kinderopvangtoeslag, omdat dat zo'n spannende relatie is, waarbij de een het uitvoert en de ander beleidsmatig verantwoordelijk is? Specifiek op dat gedeelte was ik benieuwd hoe die relatie is, maar ook of u overleggen heeft met het ministerie van Financiën.

Mevrouw **Mulder**:

Ik had daar zelf geen aanvullende rol. Dat loopt echt -- als een beleidsonderwerp bij een beleids-dg zit, dan ga je er niet apart als sg nog zelf beleidsoverleggen over houden.

Mevrouw **Belhaj**:

Het kan wel dat het overleg tussen die dg's uiteindelijk weer bij u terechtkomt, als er politieke ingewikkeldheden zijn, zodat u dat dan weer in uw verantwoordelijkheid ...

Mevrouw **Mulder**:

Dan zou ik dat met de collega van Financiën kunnen opnemen, bijvoorbeeld.

Mevrouw **Belhaj**:

Of naar uw minister of staatssecretaris?

Mevrouw **Mulder**:

Ja.

Mevrouw **Belhaj**:

We hebben het net al heel even gehad over dat rapport van de Nationale ombudsman uit 2017. Daarvan gaf u aan dat u daar eigenlijk niet bij betrokken was. Dat rapport ging over CAF 11. Mijn vraag is: waarom was Sociale Zaken en Werkgelegenheid daar eigenlijk niet bij betrokken?

Mevrouw **Mulder**:

Achteraf denk ik dat er echt veel historie in zit, dat de uitvoering ook echt van Financiën was. Het is ook echt bijzonder dat de staatssecretaris verantwoordelijk was voor de uitvoering van de Belastingdienst. Op zichzelf was het niet heel onlogisch dat het daar is behandeld. Wetende wat erachter wegkomt, was het heel erg logisch geweest om het wel samen te doen. Maar op zichzelf, ...

Mevrouw **Belhaj**:

Erachter wegkomt?

Mevrouw **Mulder**:

Nou, dat deze handelwijze zich niet tot CAF 11 beperkt heeft.

Mevrouw **Belhaj**:

Het is niet zo dat u vindt dat die kinderopvangwet de verantwoordelijkheid was van het ministerie Sociale Zaken en Werkgelegenheid en dat er een stukje was dat gaat over de uitvoering, en dus ook de CAF-aanpak, dat het dan logisch is dat Sociale Zaken daar ook bij betrokken is?

Mevrouw **Mulder**:

Inmiddels vind ik dat wel, maar we komen weg uit een relatie die afstandelijker was. We hebben geïnvesteerd in dat bij elkaar brengen. Ik hoop nu van harte dat a zich niet meer zoiets voordoet en b als er toch iets dergelijks is, dat we daar dan meteen samen bij zitten.

Mevrouw **Belhaj**:

U hoopt dat. Het is niet zo dat er ergens gewoon afspraken zijn gemaakt over hoe we omgaan met de kinderopvangtoeslag?

Mevrouw **Mulder**:

Ja, we hebben die samenwerkingsafspraken gemaakt.

Mevrouw **Belhaj**:

Maar u vond het niet vreemd dat ze dat met het ministerie van Financiën afstemden, terwijl u eindverantwoordelijk was voor die kinderopvangwet?

Mevrouw **Mulder**:

Niet in waar we vandaankwamen qua afspraken, wel in hoe het uiteindelijk zou moeten zijn. Ik meen oprecht dat dit ook nu, nu we erg ons best doen om het goed met elkaar te vinden en het samen te doen, heel erg ingewikkeld blijft. Ik ken ook niet een ander voorbeeld dat er twee wetten zijn die de uitvoering bepalen, waardoor je als het ware twee opdrachtgevers hebt, alleen al op één onderdeel, dus twee departementen die inhoudelijk opdrachtgever zijn; een ambtelijke term, ik zie u kijken. De verantwoordelijkheid voor de Awir en de staatssecretaris die verantwoordelijk is voor de uitvoering bij het ministerie van Financiën, dat is echt uitzonderlijk. Normaal heb je een beleidsterrein en als iemand anders het uitvoert, bijvoorbeeld bij de inburgering, die DUO uitvoert, dan is het helder dat SZW verantwoordelijk is voor de uitvoering door DUO. Dit is echt ingewikkelder. Je kan er niet op dezelfde manier over gaan, zal ik maar zeggen, als de staatssecretaris verantwoordelijk is voor de uitvoering en er ook een beleidsverantwoordelijkheid is bij het ministerie van Financiën voor de Awir.

Mevrouw **Belhaj**:

Ik kijk u een beetje zo aan, omdat ik denk: er werken heel veel mensen, topambtenaren. Ik hoor heel veel dingen die ingewikkeld zijn. Tegelijkertijd denk ik dat het ook heel simpel kan zijn. Je kan overleggen.

Mevrouw **Mulder**:

Ja, dat moeten we nu ook samen doen.

Mevrouw **Belhaj**:

Je gaat toch gewoon met elkaar in een kamer zitten? Je pakt de agenda erbij en je zegt: dit is het stukje van jullie, dit is het stukje van ons, wat voor problemen zien jullie, hoe gaat het met de mensen waar het betrekking op heeft? We hebben het hier niet over een kleine wet of iets wat heel weinig mensen betreft, dat je denkt: moet je daar nou je tijd aan besteden? Ik ben er een beetje verbaasd over, omdat we de afgelopen dagen ook zoveel hebben gehoord: nee, dat lag op dat ministerie, dat lag bij dat ministerie. En de mensen die het slachtoffer zijn geworden, horen alleen maar waarom ze niet gewoon met elkaar overleggen. Waarom is dat zo ingewikkeld?

Mevrouw **Mulder**:

Dat is vanuit die historie. Die grote afstand zat erin en die moeten we gewoon oplossen. Ik zei dat ik dat hoop, omdat je nooit weet of er toch iets fout gaat, dus ik ben gewoon voorzichtig.

Mevrouw **Belhaj**:

Nee, dat snap ik.

Mevrouw **Mulder**:

Maar dat wil niet zeggen dat ik niet volop de ambitie heb om dit samen te doen. Ik heb recent samen gezeten met de andere departementen, ook met BZK en VWS. Wij moeten dit samen doen en nu zorgen dat er ook echt niks meer tussen ons in komt.

Mevrouw **Belhaj**:

Gaan doen of doen?

Mevrouw **Mulder**:

Doen. Dat zijn ze ook al aan het doen. Dat gebeurt ook al.

Mevrouw **Belhaj**:

Dan gaan we even een klein zijstapje maken. In hoeverre kwamen de doelstellingen van het kinderopvangbeleid, zoals de arbeidsparticipatie, in gevaar door de problemen die de Ombudsman signaleerde?

Mevrouw **Mulder**:

Op het moment dat je niet kan werken omdat je geen kinderopvang hebt, komen die natuurlijk in gevaar. Wat op zich kan voorkomen, als er iets fout is gegaan in de uitvoering, is dat dat niet wil zeggen dat het op alle plekken fout is gegaan in de uitvoering. De omvang was daarmee niet duidelijk. De mate waarin dat in gevaar was gekomen, was niet duidelijk.

Mevrouw **Belhaj**:

Het was niet duidelijk, na al die schriftelijke vragen die er gesteld waren, de signalen die er kwamen van mensen, de televisieprogramma's, de mediaberichten?

Mevrouw **Mulder**:

Nee, we hebben niet gezien hoe dat in dit geval met CAF 11 is gegaan, dat dat veel breder zo hard is toegepast bij mensen.

Mevrouw **Belhaj**:

Dan gaan we naar een ander onderwerp, wel met betrekking tot kinderopvangtoeslag. In oktober 2018 wordt de Bestuursraad Sociale Zaken en Werkgelegenheid -- en ik ga aan u vragen of u straks even wil uitleggen wat dat is -- geïnformeerd over de wijze waarop de Belastingdienst in 2014 met vermoedens van fraude is omgegaan. Gesteld wordt dat de Belastingdienst aangeeft dat zij destijds streng gehandeld hebben, mede uit het perspectief dat dit de wens was van de toenmalige bewindspersoon van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. "Inmenging kan daarmee tot een lastige politieke situatie leiden, waarbij de schijn kan ontstaan dat Sociale Zaken en Werkgelegenheid de Belastingdienst op de vingers tikt en zelf haar straatje schoonveegt." Kunt u dit dilemma toelichten?

Mevrouw **Mulder**:

Dit is onderdeel geweest van een bredere inventarisatie voor de bestuursraad van onderwerpen waar we dilemma's of ingewikkeldheden voelden. Ik moet eerlijk zeggen dat mij niet meer bijstaat hoe we hier specifiek over hebben gesproken. Het was wel zo dat ik de cultuur van "fraude gaat boven zorg voor mensen" niet herken. Die herken ik gewoon niet. Dat is niet wat ik de afgelopen jaren bij SZW heb gezien. Er waren nog wel sporen van dat er in de eerdere jaren een harde fraudeaanpak was geweest, maar wij wilden daar absoluut niet naar terug. Toen de fraude rond de WW in het nieuws kwam, twee jaar geleden, was

een van de grote dingen ook echt: hoe gaan we dit doen zonder dat we weer in die kramp terechtkomen; we willen mensen uitkeringen kunnen blijven verstrekken die daar recht op hebben.

Mevrouw **Belhaj**:

Dat snap ik. Ik ga even terug naar de kinderopvangtoeslag en waarom ik deze vraag stel. Sociale Zaken en Werkgelegenheid wilde in 2013 en 2014 juist dat de Belastingdienst streng optrad. Vervolgens wordt dat in oktober 2018 besproken. Daarbij wordt eigenlijk gezegd dat Sociale Zaken en Werkgelegenheid de Belastingdienst niet op de vingers wil tikken. Dat vind ik dan een beetje verwarrend, omdat ik denk: ja, maar dat was toch van Sociale Zaken en Werkgelegenheid? Het kwam van uw ministerie, zeg ik. Vervolgens is er niet de behoefte om daar iets over te zeggen, omdat dat de indruk kan wekken dat Sociale Zaken en Werkgelegenheid zegt: nou, het was sowieso nooit ons probleem, het was altijd het probleem van de Belastingdienst.

Mevrouw **Mulder**:

Dit was een schets van een dilemma. We hebben toen heel veel dilemma's tegelijkertijd op tafel gehad. In mijn perceptie hebben we nooit dingen nagelaten aan te gaan omdat het zou lijken op op de vingers tikken of juist niet. We zijn in de periode dat ik er ben altijd gegaan voor wat we dachten dat inhoudelijk goed was.

Mevrouw **Belhaj**:

Ook wordt het volgende gesteld: "Aan de andere kant wordt gesteld dat de Belastingdienst wellicht een verouderd beeld heeft van hoe Sociale Zaken en Werkgelegenheid vindt dat met dergelijke gevallen moet worden omgegaan." Dat is waar we het net over hadden: dat beleid van 2013-2015. "Het kan daarom behulpzaam zijn voor toekomstige gevallen om nu duidelijk hoe Sociale Zaken en Werkgelegenheid in de wedstrijd zit. Gezien de schuldenproblematiek die soms voortvloeit uit een al te stevige aanpak van fouten, is het logisch dat Sociale Zaken en Werkgelegenheid zich mengt in hoe met vermoedens van fouten en fraude wordt omgegaan." Hoe zit Sociale Zaken en Werkgelegenheid dan in die wedstrijd, waar we het net ook over hadden?

Mevrouw **Mulder**:

Voor mij dus vanuit die aanpak van de schuldenproblematiek. Dat hebben we eerst geprobeerd via de directe financiering. Toen dat niet lukte, is in september 2018 de aankondiging gekomen van weer een interdepartementaal beleidsonderzoek om te kijken -- en daar hebben we echt hard aan getrokken om dat voor elkaar te krijgen -- wat er mogelijk is binnen het huidige stelsel van toeslagen of naar alternatieven voor het toeslagenstelsel.

Op die manier hebben we geprobeerd alsnog tot de voorbereidingen voor een ander stelsel te komen. De scenario's daarvoor liggen binnenkort ook klaar voor een nieuw kabinet.

Mevrouw **Belhaj**:

Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft in 2018 besloten om zich hierin te mengen en dus ook actief die verantwoordelijkheid op te pakken. U zegt dat die verandering daar uiteindelijk uit voortvloeit. Zeg ik dat goed?

Mevrouw **Mulder**:

In mijn beleving hebben we ons er steeds voor ingezet om te kijken of we niet tot een alternatief konden komen voor dat toeslagenstelsel.

Mevrouw **Belhaj**:

Voordat ik afrond en het woord geef aan mevrouw Kuiken, merk ik toch op dat u vaak aangeeft dat er een onderzoek wordt gedaan, om ernaar te kijken. Ik kan me voorstellen dat je als je niet bij een ministerie werkt, zoals ik zelf ook niet doe, denkt: hoelang duurt zoiets? Op een gegeven moment is iets al honderd keer besproken. Dan zeg je: dit hebben we allemaal uitgezocht, we gaan een teampje maken dat het versneld gaat uitwerken en dan gaan we gewoon besluiten. Er speelde ook een hoop omheen. Misschien kunt u toch nog iets zeggen over waarom het soms zolang duurt en of dat iets is waar u ook op reflecteert. Als we alleen maar kijken naar verbeteringen achteraf en niet naar al die jaren die voorbij zijn getikt, dan denk ik dat het een gemiste kans is. Kunt u iets zeggen over die enorme tijd die nodig is?

Mevrouw **Mulder**:

Er is tijd nodig om na te denken over de toekomst van het toeslagenstelsel, omdat het echt gaat om een ingewikkeld vraagstuk van inkomensondersteuning. Dan ga je op een andere manier om met de kosten voor zorg, huur en kinderopvang. We hebben straks scenario's die variëren van financiële manieren om dat aan te vliegen tot dat je misschien naar een heel andere manier van opvangen moet, waardoor dat gratis wordt voor iedereen. Dat zijn echt grote dingen, echt stelselwijzigingen. De reden dat zo'n interdepartementaal beleidsonderzoek lang duurt, is omdat daar heel veel ingewikkeldheid in zit en het eigenlijk gaat over eenvoud in inkomensondersteuning, want dit is niet het enige wat ingewikkeld is.

Mevrouw **Belhaj**:

Ik begrijp dat stuk wel, als je grote veranderingen wilt, maar als er iets echt misgaat ...

Mevrouw **Mulder**:

Dan hadden we natuurlijk gewoon iets moeten regelen.

Mevrouw **Belhaj**:

Duidelijk. Ik geef het woord aan mevrouw Kuiken.

Mevrouw **Kuiken**:

Het voelt misschien een beetje ongemakkelijk aan allebei de kanten. Het is een verhoor, maar het is geen examen. Het gaat over heel veel data. We zijn hier om helder te krijgen hoe zo'n samenspel werkt. Wat is er gebeurd en wat is er nodig voor de toekomst? Daarom wil ik nog even een vraag stellen over dat verleden. U zei dat u pas in volle omvang snapte wat er niet goed was gegaan in de opstapeling van problemen, onder andere rondom die CAF, in juni 2019. Vat ik dat zo goed samen?

Mevrouw **Mulder**:

Ja.

Mevrouw **Kuiken**:

Gelijktijdig, en daar zit dan een puzzel in mijn hoofd, spelen ook al de Nationale ombudsman, de bestuursraad, Kamerleden die zich al flink roeren, items in de media. Wat maakt dan dat er op dat moment bij u persoonlijk niet een bel gaat rinkelen? Mijn vervolgvraag is waarom er bij u als bestuurlijk verantwoordelijke of als secretaris-generaal nog geen bel gaat rinkelen.

Mevrouw **Mulder**:

Geen bel gaat rinkelen? Voor mij rinkelde de bel, maar de bel die voor mij rinkelde was dat er grote terugvorderingen waren en dat we daar wat aan moesten doen. Dat was helder. De andere was dat er bij de Belastingdienst in de uitvoering dingen niet goed waren gegaan. Ik had een directeur-generaal en een directeur Kinderopvang die daarmee bezig waren. Ik vertrouw erop dat als er iets bijzonders is, waar wij iets mee moeten of waar wij niet doorheenkomen, dat ook wordt geagendeerd. En dit speelde in een periode dat we het hele regeerakkoord aan het uitvoeren waren en dat ik enorm veel energie aan het stoppen was in wat er speelde bij het UWV en bij de sociale verzekeringen, dus dat hele palet. Dat kan gewoon gebeuren. Ik krijg niet alle onderwerpen waar politieke dynamiek op is of waar iets speelt, meteen op tafel. Als de directeur zelf pas het probleem ziet in 2018, dan is het lastig om daar zelf op een andere manier ... Ik ben er zelf altijd aanspreekbaar op, als iets vastzit, om daarvoor op pad te gaan, juist voor wat er in de uitvoering speelt.

Mevrouw **Kuiken**:

Samenvattend kunnen we dus wel concluderen dat uw politieke antenne niet zo scherp was afgesteld dat u in de gaten had dat dit probleem speelde en dat u niet dusdanig gealarmeerd was vanuit de lijn dat dit probleem eigenlijk al op uw bordje had moeten liggen.

Mevrouw **Mulder**:

Ik wist natuurlijk wel dat het speelde en dat het politiek urgent was -- sterker nog: urgent voor de mensen waar het om ging -- alleen ik had niet scherp dat het in de Wet KO zat. Daar zat het uiteindelijk ook niet alleen. Het was de samenloop met de Awir. Dat punt had ik niet scherp.

Mevrouw **Kuiken**:

U zag dat er een probleem was, alleen niet dat het probleem dusdanig verbonden was aan de Wet kinderopvang. Dan mijn laatste vraag over dat tijdsblok nog even. U zei dat u bezig was met de voorbereiding van het formatiedossier. Dat speelde in 2017 of wellicht al eind 2016. Toen ging het heel duidelijk over directe financiering. Kwam in die discussie over directe financiering die CAF-problematiek ook niet terug?

Mevrouw **Mulder**:

Nee.

Mevrouw **Kuiken**:

Dan heb ik nog een laatste vraag over die directe financiering en wat u vertelde over het feit dat het ingewikkeld lag, dat er een weging gemaakt moest worden, dat u geadviseerd heeft aan staatssecretaris Van Ark om ermee door te gaan. Vervolgens is er besloten om dat niet te doen. Wie hebben dat besluit genomen? Uw advies was: doen. We hebben gehoord dat Van Tuyl zei: doen. Wie heeft besloten om het niet te doen?

Mevrouw **Mulder**:

De staatssecretaris.

Mevrouw **Kuiken**:

Op welke gronden heeft zij uiteindelijk besloten om het niet te doen?

Mevrouw **Mulder**:

Daar heb ik net al iets over proberen te zeggen. Daar heb ik niks aan toe te voegen.

Mevrouw **Kuiken**:

Dan laat ik dat uiteraard liggen en dan ga ik door op de fraudeaanpak en de politieke discussie die wordt gevoerd, los van de directe financiering. Begin 2019 gaat de politieke discussie over de fraudeaanpak bij de kinderopvangtoeslag stevig door. Sociale Zaken en Werkgelegenheid is in deze discussie minder zichtbaar aanwezig in die tijd. Heeft u daar een verklaring voor?

Mevrouw **Mulder**:

In welk opzicht bedoelt u "minder zichtbaar aanwezig"?

Mevrouw **Kuiken**:

We zien met name de verantwoordelijke bewindspersoon van Financiën.

Mevrouw **Mulder**:

In relatie tot?

Mevrouw **Kuiken**:

De fraudeaanpak, wat er niet goed gegaan is rondom de kinderopvangtoeslag. We zien Sociale Zaken en de politiek verantwoordelijken daar minder een rol in spelen. Kunt u dat verklaren?

Mevrouw **Mulder**:

Dat kwam dus vanuit die taakverdeling dat de staatssecretaris van Financiën verantwoordelijk is voor de uitvoering.

Mevrouw **Kuiken**:

Was dat niet een bewust keuze?

Mevrouw **Mulder**:

Nee, nee. Staatssecretaris Van Ark heeft ook steeds aangeboden om te helpen. Die was daar echt collegiaal in. We hebben ook niet geprobeerd om haar daarvan te weerhouden. Het was gewoon echt de verantwoordelijkheid van de staatssecretaris van Financiën.

Mevrouw **Kuiken**:

Prima. In mei 2019 wordt de instelling van de adviescommissie-Donner, die we "Donner" hebben genoemd, in de ministerraad besproken. Dit is afgestemd met Sociale Zaken. Ik wil graag weten wat het advies is geweest van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Mevrouw **Mulder**:

Wij hebben de instelling van de commissie-Donner gesteund.

Mevrouw **Kuiken**:

Ja, dat weet ik. Maar zijn daar nog inhoudelijke punten naar voren gebracht voor de adviescommissie?

Mevrouw **Mulder**:

Niet dat mij bijstaat.

Mevrouw **Kuiken**:

U bent daar op dat moment wel bij betrokken geweest?

Mevrouw **Mulder**:

Nee, de sg van Financiën heeft dat idee bij mij getoetst. Ik was daarvoor, ik steunde dat. Daarna heb ik me er niet meer apart inhoudelijk mee bemoeid.

Mevrouw **Kuiken**:

Oké. We weten nu -- we hebben het daar vandaag ook al eerder over gehad -- dat Sociale Zaken en Werkgelegenheid in de ministerraad van 7 juni vindt dat het voorstel van staatssecretaris Snel voor tegemoetkoming aan de CAF-ouders te snel gaat en dat er precedentwerking wordt gevreesd. Hier heeft u een actieve rol in, kunnen we zien. Op 5 juni 2019 appt u de directeur Kinderopvang... Nee, sorry. U appt staatssecretaris Van Ark dat de Belastingdienst het bewijs van de CAF 11-ouders achteraf te dun vindt en dat ze daarom een politieke draai willen gaan maken en willen gaan kwijtschelden en terugdraaien. Zowel de directeur als de staatssecretaris zijn in eerste instantie positief. Hier bent u van op de hoogte, hè?

Mevrouw **Mulder**:

Ja.

Mevrouw **Kuiken**:

Op 6 juni appt u de directeur Financieel-Economische Zaken dat Financiën de rekening bij Sociale Zaken wil neerleggen en dat precedentwerking dus op de loer ligt. Waarom vindt uw departement, uw ministerie, dat de kosten hiervan door Financiën moeten worden gedragen?

Mevrouw **Mulder**:

We hadden net het kindgebonden budget gehad. Daar heeft Agaath Cleyndert gisteren ook iets over verteld. Daar was iets misgegaan in de uitvoering en dat had uiteindelijk iets van ordegrrootte 400 miljoen gekost. Dat had niet gelegen aan de beleidsopdracht, de wet of aan wat dan ook, want het was fout gegaan in de uitvoering. Die kosten waren bij SZW neergelegd. Dat is uiteindelijk vermeden, maar dat was ten koste gegaan van de mensen die dat Wet op het kindgebonden budget zouden krijgen. Wij waren er wel fel op dat er nu iets leek te zijn gebeurd in de uitvoering, want het kwam niet uit de Wet kinderopvang. De manier waarop de mensen waren bejegend, was niet goed en zorgvuldig geweest. Financiën kwam toen meteen aan het begin met: hier is de rekening. We wisten toen nog niet voor wat precies, maar wel dat er iets in de uitvoering mis was gegaan en dat er plotseling een nieuw inzicht was. Maar we wisten niet wat en ook niet dat het voortkwam uit het beleid.

Toen hebben wij gezegd: dat is niet fair, want dat betekent dat we niet kunnen overzien wat het uiteindelijk wordt en dat we zullen moeten bezuinigen op andere mensen om dit op te lossen. En wij vonden dit echt iets om generaal, zoals dat dan ambtelijk wordt genoemd, te financieren, dus om het algemeen te financieren. Dat was dus niet omdat wij op ons geld zaten en zeiden: het is onze begroting, blijf ervan af. Nee, ons geld gaat altijd naar andere mensen. Het geld van SZW is voor de mensen waar we verantwoordelijkheid voor dragen. Wij vonden niet dat het compenseren van één groep ten koste moest gaan van het geld voor andere groepen, die even goed geld nodig hebben. Dus daar zat de markering in. Maar dat liet onverlet dat wij het gewoon eens waren dat er compensatie moest komen.

Moet ik dan gelijk wat zeggen over die precedentwerking?

Mevrouw **Kuiken**:

Ja, graag. Dat zou mijn vervolgvraag zijn. U kon nog niet inschatten wat de omvang zou zijn. Dat snap ik, maar wat behelst dan die precedentwerking?

Mevrouw **Mulder**:

In mijn beleving was daar het belangrijke punt de rechtszekerheid. Wij wilden graag compenseren, maar we zagen niet hoe je dat kon doen zonder de rechtszekerheid open te breken. Voor sociale zekerheid en fiscaal gold dat een zaak na vijf jaar vaststaat. Als wij hier zouden compenseren, wisten we niet hoe we dat moesten doen, zonder dat dan voor iedereen de mogelijkheid zou openstaan om alsnog terug te komen op oude zaken. Dat zou een enorme instabiliteit geven, want daar is rechtszekerheid voor. En Donner heeft daar in zijn rapport uiteindelijk ook vrij uitgebreid over geschreven. Maar daar zat onze angst voor

precedentwerking. We wilden graag weten hoe je dan wel kon compenseren, want we vonden wél dat er voorbij die vijf jaar gecompenseerd moest worden.

Mevrouw Kuiken:

Ik denk dat het toch behulpzaam is als u een voorbeeld geeft van waar u precies bang voor was. De heer Van der Lee vroeg dit ook al heel erg expliciet uit bij mevrouw Van Tuyll, omdat we het wel in theoretische zin zagen, maar niet per se in praktische zin. Vandaar dat ik vraag of u een voorbeeld kunt geven van hoe dat voor een goedwillende persoon of een kwaadwillende persoon negatief uit zou pakken. Snapt u mijn vraag?

Mevrouw Mulder:

Jaja. Ik had het andersom begrepen, eerlijk gezegd. Het kan langs twee kanten. Het kan voor iemand spelen als de overheid weer opnieuw na vijf jaar een zaak kan heropenen. Maar goed, als je je houdt aan je zorgvuldigheidsnormen doe je dat als overheid niet. Maar andere mensen kunnen er dan ook een beroep op doen en opnieuw gaan procederen over zaken die al heel lang vaststaan. Als de overheid eindeloos opnieuw procedures kan krijgen over zaken die van vijf, tien, vijftien, twintig jaar geleden zijn, dan komt er gewoon geen stabiliteit. Dan is er geen stabiliteit in het systeem en dat is ...

Mevrouw Kuiken:

Ging het alleen over de kinderopvangtoeslag of ook nog om andere onderwerpen die daar speelden? Excuus, dat ik u onderbrak, maar dat wil ik ook graag weten.

Mevrouw Mulder:

De angst was: hoe kan je dit nou beperken tot de kinderopvangtoeslag? Beter, de zorg was: hoe kunnen we dit doen? We wilden het graag doen, maar hoe konden we het op zo'n manier dat dat niet ... Nou, daar heeft Donner in zijn advies ook een vrij uitgebreide passage over geschreven en daar staat: voorbij vijf jaar is iets anders dan zaken waar dat nog niet het geval is. Dus dat was echt uit zorgvuldigheid. Die financiële kant was wel een discussie met Financiën, maar dat had niks te maken met dat we vonden ... Dat stond niet in de weg aan: op dat moment compenseren. Waar wij echt moeite mee hadden, was om acuut te gaan compenseren, zonder dat we precies begrepen hoe dat voorstel dan in elkaar zat en zonder dat we konden overzien wat dat betekende voor de rechtszekerheid, en overigens ook voor de mensen zelf. Er was sprake van een vaststellingsovereenkomst -- ik heb overigens nooit een voorstel gezien -- maar dan zie je af van verdere claims. En het was in relatie tot deze mensen helemaal niet goed om af te zien van verdere claims. Dat bleek later ook, want uiteindelijk is het een veel groter bedrag geworden.

Op dat moment was het ook helemaal niet fijn om dat punt te maken, want we wilden compenseren. De druk was heel erg groot, maar het is ook zo dat precies op dat soort momenten ... Als er onder druk te snel en zonder het te overzien wordt besloten, dan ligt daar vaak de geboorte van de ramp over drie jaar.

Mevrouw **Kuiken**:

Hoe heeft u deze geboorte van een ramp bij Financiën onder de aandacht gebracht?

Mevrouw **Mulder**:

Er bleek uiteindelijk geen voorstel te komen, omdat er in de brief, die ik uiteindelijk via mijn collega-sg van Financiën voorgelegd heb gekregen, geen acuut voorstel van het ministerie van Financiën zat.

Mevrouw **Kuiken**:

Is door hun eigen toedoen dat acute voorstel van tafel gehaald of doordat u als Sociale Zaken en Werkgelegenheid op de rem trapt?

Mevrouw **Mulder**:

Ik heb pas een brief gezien om op te reageren toen die er was, zal ik maar zeggen. Daar zat geen voorstel in. Dus ik heb verder geen voorstel gezien.

Mevrouw **Kuiken**:

Er lag een advies. De directeur beschreef dat vandaag ook: op drie punten zien we een probleem. Dat is dan toch besproken met de counterparts van Financiën?

Mevrouw **Mulder**:

Dat moet ik even goed zeggen. Wij kregen alleen maar een signaal: de staatssecretaris van Financiën wil iets gaan doen en overigens, de rekening ... Ik kreeg dat te horen via mijn directeur Financieel-Economische Zaken, want haar collega was bij haar op de lijn gekomen en zei: "De staatssecretaris van Financiën wil iets doen. Dat wordt ongeveer 20 miljoen en de rekening is voor jullie. Dan weet je dat alvast." Zoiets was het.

Mevrouw **Kuiken**:

Was dat dan niet voor u het moment om meteen even bij uw counterpart van Financiën, de sg van Financiën, in de telefoon te klimmen? Of is dat allemaal op andere niveaus afgedaan?

Mevrouw **Mulder**:

Er is een groot deel op andere niveaus afgedaan. Ik heb het er wel met mijn collega over gehad, maar ik weet niet meer precies op welke dag, want ook hier speelden heel veel dingen tegelijk. Ik weet niet meer helemaal wat en wanneer, maar ik weet wel dat wij aan onze bewindslieden hebben meegegeven: hoe sneller compenseren, hoe mooier het is, maar er zijn twee punten die we spannend vinden. De ene is de rechtszekerheid en dat dan eigenlijk op twee manieren ... Of de precedentwerking eigenlijk op twee manieren: in de zin van weten we precies waar we het over hebben en gaat dit iets betekenen voor de rechtszekerheid? Dat is geen zelfstandige reden om nu niet te compenseren, maar let op: als we hier de rekening accepteren, dan werkt dat ... Dan had het kunnen zijn dat het uiteindelijk voor het geheel, dat er later nog uit kan komen, zo zou zijn. En dan moesten we bezuinigen op een andere groep. Dat wilden we voorkomen. Wij vonden dat er generaal geld -- en dat is uiteindelijk ook gebeurd -- moest komen om te zorgen dat die compensatie gewoon kon plaatsvinden, zónder dat dat ten koste ging van andere burgers.

Mevrouw **Kuiken**:

Mijn laatste vraag op dit punt. Het heeft er uiteindelijk natuurlijk wel voor gezorgd, zeker ook naar het gevoel van ouders, dat er op deze manier, of dat nou vanuit Sociale Zaken kwam of vanuit de Belastingdienst, eigenlijk een stokje is gestoken voor een snelle afhandeling en compensatie. Dat gevoel wordt heel sterk beleefd. Hoe kijkt u daarop terug?

Mevrouw **Mulder**:

Als ik die mail zie, dan denk ik: Jozef, dat ziet er wel echt rot uit. Als je het los ziet van de context waarin we toen in bespreking waren ... We wilden compenseren. We hebben niet uitgebreid gezegd: we willen compenseren én overigens moeten we op deze dingen letten. Op het moment dat je in een tiktak zit van 24 uur met een brief ... We hebben eigenlijk een soort nerdreactie geschreven, waarvan ik me kan voorstellen dat je, als je dat van buitenaf ziet, denkt: zit hier nou de zorg voor mensen, die er voor ons echt onder zat?

Ik moet u eerlijk zeggen dat ik het ook wel een soort dilemma vind. Kijk, wij moeten er nu dus rekening mee houden dat alles wat we doen, in de openbaarheid komt. Ik schaam me niet voor wat we als reactie hebben gedaan, want het was echt bedoeld vanuit zorgvuldigheid. Maar als je het zelfstandig leest, ziet het er natuurlijk gewoon niet uit. Ik weet nog steeds niet of dat dan nu betekent dat je het uiteindelijk eigenlijk op een andere manier moet gaan doen, omdat alles nu eenmaal openbaar kan worden en we ons daar dus veel beter rekenschap van moeten geven. Maar ik had echt willen uitstralen -- dat zat er voor mij gewoon onder -- dat we willen compenseren, maar dat wij alleen nu niet weten hoe we dat zorgvuldig kunnen

doen en ook niet hoe we die mensen maximaal recht kunnen doen. Een vaststellingsovereenkomst, waarna ze geen vervolgcclaims konden doen, leek ons ook geen goed idee.

Mevrouw **Kuiken**:

Oké. We gaan door naar de Kamerbrief van 11 juni. Daar is ook nauw aan gewerkt. De staatssecretaris stuurt deze brief over de oplossing voor de ouders in de CAF 11-zaak naar de Kamer. Binnen SZW is op 10 juni hard gewerkt aan een reactie op deze conceptbrief. Kent u deze brief? Ja, hè?

Mevrouw **Mulder**:

Ja.

Mevrouw **Kuiken**:

U bent hier ook bij betrokken geweest, neem ik aan.

Mevrouw **Mulder**:

Ja.

Mevrouw **Kuiken**:

Die reactie stuurt u naar uw collega, de secretaris-generaal van Financiën. Daarbij vallen ons ook een aantal dingen op en die wil ik u graag even voorleggen. U stelt ten eerste dat bij de CAF 11-zaken geen sprake was van een combinatie van beleid en uitvoering, want het beleid is nooit zo bedoeld. Deze opmerking is door u zelf gemaakt. U herinnert en herkent 'm? Ja, ik zie u knikken. Zou u deze opmerking voor ons kunnen toelichten?

Mevrouw **Mulder**:

Omdat de crux van dat moment was dat de Belastingdienst uit de tunnelvisie kwam en zei: we zijn écht niet goed omgegaan met deze mensen; op heel veel manieren zijn we procedureel verkeerd omgegaan met deze mensen. Dat vloeide niet voort uit de Wet KO, want die vroeg niet om onzorgvuldig met mensen om te gaan.

Mevrouw **Kuiken**:

Helder. U merkte ook op dat Financiën wellicht doelt op het vraagstuk rondom proportioneel terugvorderen. Sociale Zaken stelt dan voor om daarover in de brief te schrijven dat de mogelijkheden tot proportioneel terugvorderen, zeker ten aanzien van kwetsbare groepen, nader onderzocht zullen worden. Maar uw staatssecretaris had dat al eerder, in juli 2018, toegezegd aan de Kamer. Correct?

Mevrouw **Mulder**:

Ja.

Mevrouw **Kuiken**:

Wat maakt dan dat die formulering zo is gekozen?

Mevrouw **Mulder**:

Dat weet ik eerlijk gezegd niet. De reactie is samengesteld. Wat we probeerden te doen was het volgende. Er was grote druk en er moest heel snel een brief uit. Dan is ook onderdeel van de samenwerking dat je zo veel mogelijk commentaar geeft om 'm zo goed mogelijk te maken. Je probeert dus zo veel mogelijk scherp te krijgen, zodat wat er uiteindelijk staat, zorgvuldig is en het algemeen belang dient. Want daar zijn we uiteindelijk voor. Nou, daar is deze passage ... Ik heb niet alle passages gespeld en ik weet dus ...

Mevrouw **Kuiken**:

Ik denk dat onze verbazing er met name in zit dat het net lijkt of er pas in 2019 wordt besloten tot proportioneel terugvorderen, terwijl dat door uw staatssecretaris al in juli 2018 was toegezegd. En waarom stel ik deze vraag? Waarom stellen wij voortdurend deze vraag? We proberen ook te snappen dat er eigenlijk zo veel momenten zijn in dat dossier dat mensen hadden kunnen bedenken: joh, we moeten wat en er moet tempo komen. Het lijkt elke keer of er, in het Engels, is gekozen voor "kick the can maar". We schoppen het balletje nog wel even vooruit: dat is het gevoel dat er bij ons leeft. Daarom vragen wij die momenten allemaal zo specifiek uit.

Mevrouw **Mulder**:

Dat begrijp ik. Dit heeft gewoon heel lang geduurd. Dat is zo.

Mevrouw **Kuiken**:

Dus daarom nogmaals mijn vraag: in juli 2018 zegt de staatssecretaris het al toe en vervolgens komt dat in 2019 weer terug?

Mevrouw **Mulder**:

Ja. Dat is volgens mij bedoeld om aan te geven waar het wel aan ons en onze regelgeving lag. Dat was de bedoeling om aan te geven. In dit stuk zit ook verantwoordelijkheid van SZW om dit samen met Financiën op te lossen.

Mevrouw **Kuiken**:

Maar waarom is er dan niet een specifieke oplossing gezocht voor de alles-of-nietsbenadering in de Wet kinderopvang?

Mevrouw **Mulder**:

Daar hebben we te lang over gedaan. Daar is geen goede reden voor. Daar is gewoon geen goede reden voor. Het heeft lang geduurd met dingen ... Ik kan alle dingen uitleggen. U heeft nu stukjes uitleg gehoord, maar een feit is dat als destijds het signaal gewoon was opgepakt en vertaald in een nieuwe werkwijze, dit natuurlijk sneller was gerealiseerd.

Mevrouw **Kuiken**:

Heeft geld daarbij een rol gespeeld?

Mevrouw **Mulder**:

Nee, niet dat ik weet.

Mevrouw **Kuiken**:

Snapt u dat we dat gevoel soms krijgen, omdat ook hier Sociale Zaken weer onderstreept dat Financiën de tegemoetkoming aan de ouders moet betalen?

Mevrouw **Mulder**:

Nee, omdat dat voor ... Nee, dit is eigenlijk ... Het is meer ... Nee, het is zo'n ... Die discussie over geld gaat erover dat je de compensatie niet ten koste wil laten gaan van een ander. Maar dat doet niks af aan ... Oké, als we het zelf wel hadden moeten doen, dan hadden we het ook gedaan. Dat is niet het punt. Alleen zijn we er wel alert op dat als iets in de verantwoordelijkheidsverdeling ... Nou, en ook wel zelfs voorbij dat. Ik verwachtte ook niet dat de Belastingdienst het moest betalen. Ik vond dat het ministerie van Financiën dat moest doen en dat is uiteindelijk ook gebeurd.

Mevrouw **Kuiken**:

Speelt daarbij ook een rol wie eigenaar is van die regeling, die proportionele regeling? De Awir of de Wet kinderopvang? Speelt dat daarbij ook een rol?

Mevrouw **Mulder**:

Laat ik het zo zeggen: wat ik heb gezien in de reconstructie van het verleden is dat wij ons daar net zo verantwoordelijk voor hadden moeten voelen. Ik heb er wel vraagtekens bij of dat nodig was, hè. De Raad van State heeft ook geen aanpassing van de wet nodig gehad om tot een ander oordeel te komen. Er was jurisprudentie die maakte ... Nou, dat was best wel

een ingewikkelde combinatie van de interpretatie van artikelen in de Wet KO en de Awir. Je kunt wel vaststellen dat het achteraf gezien niet per se nodig was om dat via de Wet KO aan te passen. Maar goed, daar werd destijds niet zo naar gekeken en we hadden dus gewoon onze verantwoordelijkheid moeten nemen.

Mevrouw **Kuiken**:

Ik heb heel uitdrukkelijk gevraagd naar uw eigen rol, maar ik wil ook nog even terug naar de politieke rol. Ook die precedentwerking en die financiën worden gewoon besproken door de verantwoordelijke staatssecretarissen. Kunt u ons meenemen in hoe die discussie is gelopen?

Mevrouw **Mulder**:

Wat ik ervan weet, is dat staatssecretaris Van Ark -- dat ziet u in de sms'en -- met Menno contact heeft. Ze zegt: ik moet het nog zekeren. Zij heeft dus geprobeerd om het goed met hem af stemmen en om echt tot iets van hen samen te komen, want zo zat zij erin.

Mevrouw **Kuiken**:

U gebruikte het woord "zekeren".

Mevrouw **Mulder**:

Dat gebruikte zij in een app of in een sms in de stukken. Ik moet het intern even zekeren hoe we hierin zitten. Ze bedoelt met "erin zitten": wat onze ...

Mevrouw **Kuiken**:

Maar dat is de informatie die uit de app komt. Maar wat heeft u zelf teruggekregen of teruggehoord van dat gesprek van uw staatssecretaris met de staatssecretaris van Financiën?

Mevrouw **Mulder**:

Volgens mij dat steeds is geprobeerd om in gezamenlijkheid een oplossing te zoeken. Er was hele grote tijdsdruk. Er moest heel snel geschakeld worden en dat is zo goed mogelijk gedaan. Ik had de indruk dat ze daar samen goed en naar tevredenheid uit zijn gekomen.

Mevrouw **Kuiken**:

Er was op dat moment geen sprake meer van spanning?

Mevrouw **Mulder**:

Er was natuurlijk enorme politieke druk. Het was spannend, zeg maar, en er was spanning,

maar er was niet een ... Wat ik ervan heb meegekregen, is steeds geweest dat hun samenwerking heel erg goed is geweest.

Mevrouw **Kuiken**:

Oké. De spanning ontstaat wel na de brief van 11 juni en dan vooral door het mediabeeld. Tijdens de persconferentie ontstaat er een ander beeld dan dat er zorgvuldig afgestemd was over de inhoud van de brief. Was het in uw optiek ook zo dat hierdoor de bal te veel bij Sociale Zaken en Werkgelegenheid werd gelegd?

Mevrouw **Mulder**:

We waren verrast door hoe dat liep. We begrepen dat gewoon niet helemaal. Achteraf denk ik ... Nou ja ... Doordat het zo'n intensief proces was ... Kijk, achteraf ... We hebben die mail toen gestuurd en ik zou willen dat we toen om de tafel waren gaan zitten. Ik had achteraf gezien graag van de Belastingdienst zelf gehoord waar ze nou precies mee zaten. Voor ons bleef het best wel onduidelijk wat er nou precies aan de hand was.

Mevrouw **Kuiken**:

Voor of na die persconferentie?

Mevrouw **Mulder**:

Ervoor, want dat had, denk ik, geholpen hoe je daar samen ... Dat is ook geëvalueerd.

Mevrouw **Kuiken**:

Waarom gebeurt dat dan niet?

Mevrouw **Mulder**:

We hebben dat geëvalueerd en toen is er afgesproken dat als er weer iets is wat zo snel opspeelt, SZW voortaan meteen aan tafel zit. We kregen nog wel de gelegenheid om te reageren, maar we waren niet van het begin af aan samen aan tafel. Wij konden dus heel moeilijk meemaken wat daar precies gebeurde.

Mevrouw **Kuiken**:

U zegt nu: ik had achteraf gezien vooraf aan tafel moeten zitten. Mag ik daaruit concluderen dat u inderdaad vond dat de bal te veel naar uw departement werd geschoven?

Mevrouw **Mulder**:

Neenee. Het is beter om het samen te doen dan: de één typt een brief en de ander gaat reageren. Je kan beter echt samen iets maken op het moment dat het zo belangrijk is. Dat is

ook in de evaluatie achteraf afgesproken: voortaan doen we dit, als er weer een plotselinge situatie is, echt samen. Nu voelde het op stukjes niet samen en dat is gewoon niet goed. Dat hebben we ook meteen geëvalueerd, omdat we juist zo investeerden in wel een goede samenwerking.

Mevrouw **Kuiken**:

We lezen in de stukken terug dat Financiën het gevoel heeft dat SZW de boel te veel afhoudt.

Mevrouw **Mulder**:

Dat is ook waarom je dan samen een evaluatie doet. Toch? Dat doe je om af te spreken hoe je dat dan voortaan samen beter kunt doen. Maar voor mij was er op dat moment in elk geval geen ... Waar ik op wilde letten toen we reageerden op de brief van Financiën, is dat we naar alle betrokkenen, naar de mensen om wie dit ging én naar het bredere algemene belang, zorgvuldig bleven in wat we gingen doen. Daar was de reactie op gericht.

Het feit van die financiële discussie lijkt nu heel groot, maar dat was gewoon omdat we net daarvoor hadden meegemaakt dat we uiteindelijk, omdat er iets in de uitvoering was gebeurd wat niet onze opdracht was, een grote rekening kregen die ten koste ging van de andere mensen voor wie wij verantwoordelijk waren. Dat wilden we voorkomen, maar dat stond los van of we daaruit kwamen of niet, want we wilden nog steeds dat deze mensen gecompenseerd werden.

Mevrouw **Kuiken**:

Dat klopt. Dat snap ik, want dat heeft u nu een aantal keren verklaard. Maar zat die spanning er ook niet in, omdat er natuurlijk al een langer lopend gevoel van onmacht was? Sociale Zaken en Werkgelegenheid weigerde immers om de wetgeving aan te passen. Dat speelde in 2012, in 2014 en nu ook weer in juni 2019.

Mevrouw **Mulder**:

Misschien heeft dat erachter gezeten, maar dat heb ik toen niet meegekregen. Nee. In de jaren dat ik inmiddels bij SZW zat, ben ik daar ook nooit op die manier op aangesproken door Financiën.

Mevrouw **Kuiken**:

Dat die wetgeving aangepast zou moeten worden?

Mevrouw **Mulder**:

Ja. Van: schiet op; we hebben hier een groot probleem. Er zitten mensen in de knel. Jullie houden iets tegen. Weet je wel, dat is niet ...

Mevrouw **Kuiken**:

U heeft de verhoren van de afgelopen dagen ook gehoord. Ik herhaal het nog maar eventjes. Als Financiën dan zegt "joh, er was gewoon een bewuste blokkade" of "men wilde er niet aan", dan ... U zei eerder ook al wat over Blokpoel.

Mevrouw **Mulder**:

Dit was natuurlijk voor een groot deel ... Ik kan niet zeggen hoe dat toen precies is gelopen. Wat we ervan terugzien ... Je kunt zeggen: dat had responsiever moeten. Het kan niet zo zijn dat je zo'n signaal krijgt en dat dat weg is. Maar sinds ik nu ben bij SZW, ben ik nooit aangesproken door iemand van Financiën of de top van de Belastingdienst met: "Loes, let op. Er gaat hier iets echt heel erg mis."

Mevrouw **Kuiken**:

En marge van de ministerraad van 14 juli 2019 wordt er wel gesproken over de spanning die is ontstaan, onder andere naar aanleiding van de persconferentie. Wat wordt er dan afgesproken?

Mevrouw **Mulder**:

Dat weet ik niet.

Mevrouw **Kuiken**:

En wat is er nu afgesproken over de verdeling tussen beleid en uitvoering als het gaat om Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Financiën? Met andere woorden, beleid en uitvoering?

Mevrouw **Mulder**:

Dat we dit echt samen doen en dan ook helemaal.

Mevrouw **Kuiken**:

Oké. Dan gaan we naar het laatste deel waar onze commissie op toeziet. Dat betreft in dit geval even de uitspraken van de Raad van State van oktober 2019. Het rapport-Donner zorgt natuurlijk voor extra druk op de regelgeving en de Raad van State doet uitspraak over de proportionaliteit van de terugvorderingen. Wat was uw advies hierover aan de staatssecretaris?

Mevrouw **Mulder**:

Ehm ... Wat was het advies daarover? Er was al aan voorafgegaan dat we proportioneel zouden terugvorderen. Dat was al besloten. Dus steun voor die lijn.

Mevrouw **Kuiken**:

Wat heeft meer invloed gehad volgens u, de uitspraak van de Raad van State of de Adviescommissie uitvoering toeslagen?

Mevrouw **Mulder**:

O, dat zou ik niet weten. Nee, het was echt een combinatie van dingen plus dat de staatssecretarissen zelf begin oktober al hadden besloten om proportioneel te gaan terugvorderen.

Mevrouw **Kuiken**:

U zei net: we waren voor een deel al bezig en het sloot aan bij de lijn. Welke veranderingen zijn er specifiek nog ingezet naar aanleiding van de Raad van State en het rapport van de commissie-Donner?

Mevrouw **Mulder**:

Het rapport van de commissie-Donner gaf natuurlijk aan hoe we wel degelijk konden compenseren, ook voor mensen van wie de zaak al langer dan vijf jaar vaststond.

Mevrouw **Kuiken**:

Gelijktijdig concludeert de commissie-Donner ook dat het voornemen om iets proportioneel te doen eigenlijk verzandde tot de uitspraak van de Raad van State van 19 oktober. Er was eigenlijk te weinig gebeurd in die tussentijd. Bent u het daarmee eens?

Mevrouw **Mulder**:

Ja, proportioneel terugvorderen hadden we veel eerder moeten realiseren.

Mevrouw **Kuiken**:

Mijn afrondende vraag zit op een aantal aspecten. Een paar observaties, en ik zou graag willen dat u daarop reageert. Ik ontkom toch niet helemaal aan het gevoel van balletje-balletje -- vergeef me het platte woord -- tussen Financiën en Sociale Zaken en Werkgelegenheid, deels omdat er veel heen en weer wordt gepingpongd over wie er nu uiteindelijk verantwoordelijk is, beleid of uitvoering? Deels ook, omdat er veel over de financiën wordt gesproken. En deels ook, omdat de politieke belangen voortdurend -- niet

voortdurend, maar zeker in de laatste jaren -- toch wel in de weegschaal worden gelegd. Zou u daarop kunnen reflecteren?

Mevrouw Mulder:

Daar herken ik me niet in. Ik herken me helemaal niet in balletje-balletje. Ik voel me ook niet thuis bij balletje-balletje. Het interesseert me ook helemaal niks of ... Als wij uiteindelijk ergens inhoudelijk voor gaan, dan is proberen af te schermen voor politieke verantwoordelijkheid of zoiets nooit mijn drijfveer geweest. Daar herken ik me gewoon helemaal niet in. En financiële discussies hebben we op alle onderwerpen voortdurend, omdat voortdurend als de uitvoering problemen heeft, en dat is eigenlijk een breder punt, die moeten worden opgelost binnen hetzelfde beleidsdomein. Kortom, als er bij de ene groep iets misgaat en een andere groep moet daarvoor betalen, dan vind ik dat gewoon ingewikkeld. Daar maak ik een punt van, of dat nou hier is of op andere momenten. Ik vind dat gewoon niet gezond. Dat is ook een beetje een prikkel waarmee wordt gewerkt in ons systeem en ik vind dat niet goed. Dus daar verzet ik me tegen, maar niet uit een soort balletje-balletje, maar gewoon omdat we onze maatschappelijke opgave goed willen doen. Echt waar! En dat hebben we hier niet gedaan. Dat is ook ... Nou ja, ... Punt.

Mevrouw Kuiken:

Mijn tweede observatie die ik nog met u ... Het is niet een concluderende opmerking, maar gewoon even een observatie. Enerzijds werd er heel hard gewerkt aan directe financiering, maar het blijft wel een vraagpunt waarom er niet gelijktijdig werd gewerkt aan een parallel spoor, ook om in het heden wat te kunnen doen en omdat die trajecten zo lang liepen. Waarom werd er verder niet gelijktijdig gewerkt aan compensatie? Dat er een probleem was met CAF 11 speelde al langer. Dat die bewustwording er was dat het niet oké was, speelde in ieder geval ook al vanaf 2017/2018. De compensatie komt pas in 2019 op tafel. Dat het daarmee dus ook lang duurt ... Ik vat 'm nog één keer samen: het lijkt net of het ene spoor, dat van de directe financiering, eigenlijk een beetje een tunnelvisie lijkt te geven, zodat er niet gekeken wordt naar parallele oplossingen en/of compensatie. Kunt u daarop reageren?

Mevrouw Mulder:

Hoe je hier ook naar kijkt, dat proportioneel terugvorderen heeft te lang geduurd. Dat we daar ... Met "we" bedoel ik echt breed iedereen die hierbij betrokken was. We hadden daar sneller een oplossing voor moeten verzinnen. We hebben te lang gedacht: als we nu het stelsel wijzigen, kunnen we dat oplossen, terwijl er ondertussen mensen in de knel zaten. Daar hadden we iets voor moeten verzinnen. De compensatie voor de manier waarop de Belastingdienst heeft gehandeld in individuele gevallen en waar er niet van zorgvuldigheid

sprake was, daar hebben we niet expres verzaagd en niet ... Daar ... Ehm ... Dat dat ook nog veel groter bleek, was in elk geval echt nieuw voor ons in 2019. Ik vind het echt supervervelend dat het voor mensen langer heeft geduurd door die check, maar ik zie nog steeds oprecht niet hoe we toen zorgvuldig hadden kunnen compenseren, zonder af te wegen wat dat deed op de rechtszekerheid.

Mevrouw **Kuiken**:

Dan helemaal afrondend. U heeft door uw verhaal heen al wel wat lessen getrokken. Wat zijn voor u nou de meest belangrijke momenten waarvan u nu zegt "toen hadden we dat momentum anders aan moeten grijpen"? En welke lessen moeten er geleerd worden voor de toekomst?

Mevrouw **Mulder**:

Ik heb als persoonlijke les dat de vanzelfsprekendheid waarmee ik ervan uitging dat het niet in de wetgeving kon zitten ... Daar meer op doorvragen op het moment dat je iemand tegenkomt die in de problemen zit ... Waarbij het altijd moeilijk is om van buiten af te goed zien wat daar echt achter zit. Ik heb lang gewerkt in vreemdelingenzaken en daar kwamen heel vaak verhalen op een bepaalde manier naar buiten, zodat je wist dat het aan de achterkant anders zat. Ik vond het hier ook heel moeilijk om goed te doorgronden hoe het precies zit. Maar het is beter om daar echt een open oog voor te houden. Ik heb er wel een idee bij hoe we dat als overheid zouden kunnen doen.

Misschien mag ik daar iets over zeggen? Ik denk echt dat we de periodieke evaluatie van wetten niet meer alleen moeten doen langs doelmatigheid en doeltreffendheid, maar gewoon langs de publieke waarden. We hebben een governancecode van BZK en daar zitten waarden in als hoe om te gaan met burgers. Wat is het zelflerend vermogen van de overheidsorganisatie? Dus: hoe gaan we zorgvuldig met mensen om? Als we op die manier deze wet na vijf jaar hadden geëvalueerd, dan waren ze gewoon naar boven gekomen.

Ik vind ook dat we uitvoerders heel nadrukkelijk moeten uitnodigen om te reflecteren op waar hun professionals in de praktijk tegen aanlopen met de mensen waarvoor we werken, zodat we dat echt op tafel krijgen. Voor toeslagen hoop ik dat we dat in de toekomst inzichtelijk kunnen maken via een stand van de zaken. We hebben dat al voor de UWV en de SVB en daarin meld je wat er in de praktijk speelt.

Ik hoop echt dat het lukt om de mensen om wie het hier gaat, heel snel te compenseren, wetende dat we nooit volledig kunnen compenseren wat zij hebben meegemaakt. Ik schaam me ervoor dat dit is gebeurd en dat ik er zelf ook geen verandering in heb kunnen

aanbrengen. Ik hoop heel erg dat de lessen van deze commissie worden gecombineerd met die van de tijdelijke commissie Uitvoeringsorganisaties, omdat ik ervan overtuigd ben dat dit ook samenhangt met hoe we structureel omgaan met onze mensen die in de praktijk het werk doen voor de mensen in Nederland. Als we hun de goede randvoorwaarden ... Je kan overal een discretionaire bevoegdheid aan hangen, maar als onze uitvoerende organisaties niet de mensen en de professionals krijgen om die afweging dan ook te maken en niet de cultuur hebben om die afwegingen dan ook te maken, dan veranderen we niks. Dus als we dit echt willen voorkomen, dan zitten we vast aan een hele, hele grote operatie naar de toekomst. Ik hoop dat we nu snel de mensen kunnen compenseren om wie het gaat en ook dat we de Belastingdienst naar de toekomst weer de ruimte geven en ook het vertrouwen geven -- ook de dienst Toeslagen -- om de lessen die zij hieruit hebben getrokken, te leren en om hun de gelegenheid te geven om dit in de toekomst anders te kunnen doen.

Mevrouw **Kuiken**:

Dank u wel. Ik geef het woord aan de voorzitter.

De **voorzitter**:

En ik kijk naar rechts, naar mevrouw Van Kooten-Arissen.

Mevrouw **Van Kooten-Arissen**:

Ik heb nog drie aanvullende vragen, waarvan twee over de communicatie. Ik hoorde u, dacht ik, over de communicatie tussen de ministeries zeggen ... Dat gaat dus over Financiën en SZW. U zei, dacht ik: we doen ons best om het nu wel goed met elkaar te vinden. Klopt dat?

Mevrouw **Mulder**:

Ja.

Mevrouw **Van Kooten-Arissen**:

Wat bedoelt u daarmee?

Mevrouw **Mulder**:

Gewoon letterlijk investeren om dit samen te doen, om dit als ministeries op een goede manier samen te doen. Dus elkaar spreken, in een kamer gaan zitten en proberen op een goede manier te zorgen dat ... Nou ja, zolang we dit stelsel hebben, moet dat zo goed mogelijk worden uitgevoerd. Daarom moeten we samenwerken en onze inzet is toch wel -- er ligt ook een Kamerbrede motie over -- om te zorgen dat we deze kwetsbaarheid niet meer structureel organiseren, dus geen systeem waarin mensen zoveel geld krijgen en waar nog zoveel verrekeningen op plaatsvinden.

Mevrouw **Van Kooten-Arissen**:

Oké. Dan is helder wat u daarmee bedoelde.

Even ten aanzien van het appcontact. U zei daarover: dat ziet er niet zo fraai uit. Ik doel dan op de appjes van 6 juni 2019 over de rekening neerleggen bij Financiën, het kwijtschelden en het terugdraaien van de vorderingen van de kinderopvangtoeslag. U zei eerder in het verhoor en ik citeer: ik weet nog steeds niet of we dit anders moeten doen, omdat dingen openbaar kunnen worden. Wat bedoelde u daarmee?

Mevrouw **Mulder**:

Bijvoorbeeld zo'n mail. Als je die kaal leest, dan denk je: hoezo wilden ze die mensen compenseren? Dat wilden we wel! Dat hebben we er niet in geschreven, want daar waren wij het al over eens. We kregen een brief en we moesten heel snel reageren. We hebben het samengesteld en we hebben gereageerd. We deden dat met als idee dat dat een onderdeel was van een vertrouwelijke consultatie waarin ook nog weer naar ons gereageerd kon worden, hè. Het was niet zo dat dat ons dictaat was en dat het daarbij moest blijven. Nee, dit was onze inbreng. En je kon ook weer terugreageren.

Zo werken we natuurlijk heel vaak, maar we zien ook steeds vaker dat mails naar buiten gaan, of het nu via de WOB is of dat het via mensen naar buiten wordt gebracht. Als je het dan zelfstandig leest, denk je: hè? Ik vind het nog steeds een ingewikkelde. Betekent dat dan dat je eigenlijk op een andere manier moet gaan schrijven? Dat kan ook een soort schijnheilig zijn, want ... Of blijf je in een soort tiktak? Nou, is het doorgaans beter om te bespreken dan om te schrijven, maar er zullen soms ook gewoon schriftelijke reacties zijn. In het kader van alle openbaarheid, die wij steeds moeten doen, denk ik langzamerhand: je moet eigenlijk continu bij alles wat je doet er niet alleen op vertrouwen dat je een snel ambtelijk contact hebt waarin je begrijpt wat de ondergrond, de setting enzovoort is. Maar als je het in isolatie ziet, denk je: nou, zeg. Misschien moeten we ... Ik denk langzamerhand dat je daar steeds ...

Mevrouw **Van Kooten-Arissen**:

U heeft daar dus niet mee willen zeggen: we moeten minder schriftelijk vastleggen, want het zou weleens openbaar kunnen worden? U heeft het dan echt over het anders formuleren.

Mevrouw **Mulder**:

Mag ik dat aanvullen? Ik vind om openbaarheid te vermijden alles mondeling gaan doen, ook niet een goeie. Maar het is natuurlijk wel een worsteling, omdat het echt anders aan het worden is. Ik vind zelf openheid belangrijk en ook verantwoording afleggen vind ik belangrijk,

maar dat betekent dus dat ... Nou ja, ... Niet "dat betekent dus", maar ... Ik vind die openbaarheid superbelangrijk en ik wil me ook graag verantwoorden en dat geldt ook qua openheid als ministerie, want we willen ons graag verantwoorden. Alleen als je dus soms op een bijna nerdachtige manier met elkaar kort commentaar uitwisselt, waarbij je niet alle setting en context schrijft, dan kan iets dus opeens zelfstandig ... Deze mail is getwitterd en daar heb ik me heel rot over gevoeld ...

Mevrouw **Van Kooten-Arissen**:

Het gaat toch over appjes?

Mevrouw **Mulder**:

... niet omdat ik me schaam dat we probeerden zorgvuldig te zijn, maar omdat als je het zelfstandig leest, de zorg die daaronder zat -- we willen dat deze mensen gecompenseerd worden -- er niet uit bleek. Dat juist vanuit SZW zo'n bericht zelfstandig op die manier overkomt, vind ik echt heel naar, omdat wij ons juist heel verantwoordelijk voelen voor mensen die afhankelijk zijn van inkomensondersteuning.

Mevrouw **Van Kooten-Arissen**:

Dan heb ik tot slot nog even een puntje over de precedentwerking. De Belastingdienst geeft aan ouders te willen compenseren, ook ouders van wie de zaak al was afgesloten. Daar slaat Sociale Zaken heel sterk op aan. Daar hebben we het ook uitgebreid over gehad. Hier zou dus precedentwerking van uit kunnen gaan. Maar in het verhoor met mevrouw Van Tuyl hebben we gehoord dat zij zegt: "Ja, die precedentwerking, daar werd mee bedoeld de rechtsonzekerheid voor de ouders, voor de mensen die de toelagen hebben ontvangen en wiens beschikking na vijf jaar alsnog opengebroken kan worden. Dat veroorzaakte de rechtsonzekerheid en dat is de precedentwerking die wij willen voorkomen." Ik hoor u nu zeggen: die rechtsonzekerheid, en dus die precedentwerking, slaat op de onzekerheid voor de overheid, namelijk dat zij meer procedures en meer rechtszaken kan verwachten over toelagen en beschikkingen die al afgesloten zijn. Zou u dat verschil toch nog even kunnen toelichten? Hoe zit dat nou precies? Gaat het om de rechtsonzekerheid voor de burger of gaat het over de onzekerheid voor de overheid dat ze daardoor meer rechtszaken kan krijgen?

Mevrouw **Mulder**:

Dat punt van de rechtszekerheid. Rechtszekerheid geldt voor iedereen. Dat geldt voor burgers en overheid: na vijf jaar staat de zaak in rechte vast, voor de burger en voor de overheid. Je kan beide zeggen. Je kan zeggen: de overheid kan er dan niet meer op terugkomen bij de burger. Maar goed, ik zou zeggen: de overheid kan ook zeggen "wij doen

dat sowieso principieel niet". Maar burgers of bedrijven kunnen ook niet na vijf jaar nog opnieuw terugkomen op een zaak, omdat je anders na tien, vijftien of twintig jaar steeds nog opnieuw volledig terug kunt komen op zaken en dat maakt een heel rechtssysteem instabiel. Dus vanuit beide perspectieven kun je zeggen: de rechtszekerheid is een punt. Dat was hoe dan ook de reden om aan de commissie-Donner te vragen hoe we toch mensen met zaken ouder dan vijf jaar konden helpen en wel op zo'n manier dat we het konden afbakenen en het er op andere terreinen niet toe zou leiden dat of de overheid of mensen, burgers en bedrijven er na vijf jaar alsnog op terug kunnen komen.

Precedentwerking was een ander punt.

Mevrouw Van Kooten-Arissen:

Het voelt gek, hè. Het is een enorme zaak en heel veel mensen zitten in diepe ellende. Zelfs de Belastingdienst zegt dan: "we willen dit eigenlijk terugdraaien; we willen dus het liefst die vorderingen kwijtschelden en ..." Ze willen het dus gewoon terugdraaien, maar op dat moment wordt dan gezegd: nee, we gaan niet verkennen hoe we dat kunnen doen door beschikkingen open te breken die al definitief zijn geworden, want dat zou ook weleens kunnen betekenen dat ... Is er dan helemaal geen andere oplossing voor te vinden?

Mevrouw Mulder:

Dat was precies onze vraag aan de commissie-Donner. Die zou ook versneld rapporteren, waardoor wij hebben gezegd: als we het dan net aan Donner hebben gevraagd en die kan hiernaar kijken, laat hem dan alsjeblieft ook naar dit punt kijken, namelijk dat er geen precedentwerking is voor andere terreinen op het punt van die rechtszekerheid. Dat was precies de reden om het aan hem te vragen. Voor mij staat het voor zorgvuldigheid dat we op dat moment dat punt hebben ingebracht. Het wordt nu heel erg gebracht als "we staken er een stokje voor dat mensen snel werden geholpen", maar wij wilden in alle opzichten, zowel naar de mensen zelf, niet met een vaststellingsovereenkomst maar op een andere manier, als vanuit het algemeen belang, daar -- doe je iets wat schade geeft op andere terreinen? -- goed naar kijken. Ik vind het echt een kerntaak van de overheid om steeds toch naar het totaal te kijken.

Mevrouw Van Kooten-Arissen:

U zei op dat punt ook nog dat het niet zeker was of de individuele vaststellingsovereenkomsten wel genoeg zouden doen. Maar wist u op dat moment al dat er gewerkt zou worden met vaststellingsovereenkomsten?

Mevrouw **Mulder**:

Zoals ik eerder aangaf, hebben we geen schriftelijk voorstel gezien. Wat ik begrepen heb, is dat er onder andere over een bedrag gesproken is. Maaïke van Tuyl noemde het net ook: een bedrag met een vaststellingsovereenkomst. Het enige wat ik daarover wilde zeggen, is dat een vaststellingsovereenkomst betekent dat je afziet van verdere claims. En dat leek hier niet heel logisch.

Mevrouw **Van Kooten-Arissen**:

Oké. Ik geef het woord weer aan de voorzitter.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Die heeft nog een enkele vraag over een beetje van alles en nog wat.

Wij hebben de stukken bestudeerd en dan zie je dat er eigenlijk per ministerie op een wat andere manier vastgelegd wordt hoe stukken besproken zijn, ook bijvoorbeeld tussen mensen aan de bovenkant van de ambtelijke organisatie en ministers of staatssecretarissen. Wat ons opviel, was dat je vooral bij Sociale Zaken en Werkgelegenheid geen aantekeningen op stukken ziet. Ik heb zelf in het verleden wel meegemaakt dat het ene niveau met rood schreef en het niveau daarboven met groen en dan de minister met blauw. U hebt misschien ook weleens met zoiets gewerkt. Maar hier was alles blanco. Kunt u dat verklaren? Of wordt er gewoon niet overlegd? Dat kan natuurlijk ook.

Mevrouw **Mulder**:

Nee, wij werken met een systeem waarvan de naam al eerder is gevallen: Digidoc. Als in dat systeem iemand akkoord gaat, zie je er geen paraaf op staan. Wij hebben naderhand van deze stukken wel aangegeven dat als er akkoord was gegeven, dat zo was. Maar dat is niet met een paraaf. Er staan niet altijd opmerkingen op. Soms is iets ook gewoon akkoord. Maar soms staan er ook wel opmerkingen op. U heeft, denk ik, ook een paar nota's gezien waar wel opmerkingen op stonden.

De **voorzitter**:

Maar vergeleken met Financiën aanzienlijk minder.

Mevrouw **Mulder**:

Nou, we hebben best wel korte lijnen, denk ik, in het ministerie.

De voorzitter:

De ambtenarij op Sociale Zaken en Werkgelegenheid schrijft gewoon hele goede nota's. Dat zou ook een verklaring kunnen zijn, maar dat zal het niet alleen zijn.

Mevrouw Mulder:

Er wordt inderdaad niet heel veel bij nota's geschreven. In principe is het zo dat als je een stuk inbrengt, dat stuk goed afgestemd is. Dat stuk is dan breed in het departement afgestemd en dan gaan we niet allemaal vanuit directies dingen bij elkaar opschrijven, want er is al met elkaar over gesproken. Dus dan worden er inderdaad niet ongelooflijk veel opmerkingen op nota's gemaakt.

De voorzitter:

Een andere vraag. U ziet hier eigenlijk het verhoor uit te stralen dat u er eigenlijk ook best mee zit, wat uw intentie is en hoe u uw werk wilt doen. Als ik dan bijvoorbeeld kijk naar de informatieverstrekking vanuit uw ministerie -- ik vind dat ik u daar als hoogste ambtenaar best op mag aanspreken -- dan hebben wij als commissie weleens momentjes van treurnis gehad. Zo werd er twee dagen voor de verhoren ook nog iets toegestuurd. Hoe ziet u dat? Is dat gewoon domme pech of hoe werkt dat?

Mevrouw Mulder:

Wat we heel moeilijk hebben gevonden, is dat de vordering precies aan het begin van het zomerreces kwam. Toen viel bij ons iedereen om na vier maanden zo ongeveer 24 uur per dag gewerkt te hebben in het kader van de coronacrisis. We hebben echt een team bij elkaar moeten schrapen om dit nog goed te doen. We hebben daar echt heel erg ons best op gedaan. En bij ons kwam weer heel hard binnen dat dat terugkwam als: het is eigenlijk niet goed genoeg. Wij hebben ons best gedaan om open te zijn. We hebben dat rapport over de signalen ook gemaakt met de ADR er helemaal bij. We hebben echt niks te verbergen. We hebben dat dus echt naar eer en geweten gedaan. We hebben wel, maar dat was al begin dit jaar, een vrij groot programma opgezet voor documentbeheer om voortaan makkelijker en sneller informatie te kunnen leveren en om niet elke keer bij een vraag zo'n enorme zoektocht te moeten doen. Dus ik hoop dat we dat over een jaar wel sneller kunnen dan we dat nu konden. Maar we hebben het wel oprecht met openheid gedaan. We hebben hier juist ook in willen zitten vanuit de behoefte om verantwoording af te leggen en open te zijn over wat we hebben gewisseld.

De voorzitter:

Daar kunnen we natuurlijk nog heel veel over wisselen. Natuurlijk ook heel veel dank voor alle inspanningen die geleverd zijn, maar ik neem toch waar dat wij op bepaalde momenten

het idee hebben gehad: hoe kan het nou dat je inderdaad niet gewoon in één keer of snel ... Vandaar die vraag.

Ik wil nog iets doorvragen over dat direct financieren. Op een gegeven moment heeft mevrouw Belhaj het aan u gevraagd. Toen heeft u op een gegeven moment gezegd: ik heb ambtelijk geadviseerd om het wel te doen. Maar ik heb het opgeschreven: de staatssecretaris durfde het niet aan. Toen vroeg later mevrouw Kuiken er ook nog een keer naar en toe zei u: ik denk dat ik dat wel voldoende beantwoord heb. Maar hier komt er nog één. Ik denk dan bij mezelf: ik vind dat helemaal niet voldoende beantwoord. Uw directeur Kinderopvangtoeslag vindt het een goed voorstel. Het hele ministerie heeft hier eigenlijk misschien wel twee jaar aan gewerkt met DUO, met weet ik niet wat allemaal en een BIT-toets. U staat er op een gegeven moment ook achter. Wat zijn nou de overwegingen geweest en wat hebt u gezien waarom de staatssecretarissen het niet aandurfden? Wat waren de factoren? Werden ze opgebeld door weet ik wie? Ik verwacht dat u daar zicht op hebt.

Mevrouw **Mulder**:

Zij heeft dit echt gewikt en gewogen, weet ik. En het is ook nogal wat om zo'n groot ... Het was ook een groot informatiseringstraject. Het is ook een zwaar traject om aan te gaan en er is vrij laat een aanbod bij gekomen van de Belastingdienst om het op een andere manier te doen. En uiteindelijk zijn wij wel gewend dat we ambtelijk adviseren en dat een bewindspersoon uiteindelijk een eigen afweging maakt. Daar kunnen we teleurgesteld over zijn, maar dan is dat wel zo.

De **voorzitter**:

Dan is mijn vraag aan u: welke factoren hebben die staatssecretarissen ertoe gebracht om tot een ander oordeel te komen dan uw advies? Is dat alleen dat signaal vanuit de Belastingdienst geweest?

Mevrouw **Mulder**:

U zult het haar ongetwijfeld zelf ook vragen, maar wat ik er nog van weet uit die tijd is dat het een combinatie was van de risico's die gepaard gingen met directe financiering, want het is hoe dan ook risicovol om een zwaar ICT-traject te doen. Ook als we zeggen dat het verantwoord is, dan nog blijft dat natuurlijk risicovol. En dat dus in combinatie met wat een redelijk alternatief van de Belastingdienst leek.

De **voorzitter**:

Hebt u dat gezien? U dient die nota in en dan verneemt u dat een weekend later. Of ...? Wat

is uw betrokkenheid daar dan bij? Dat vraag ik me sowieso wel af, want op een gegeven moment is dit hele dossier wel aardig heftig geworden. Wat is dan de betrokkenheid van een secretaris-generaal erbij? Ik denk dat u er dan niet van weg kunt blijven. Hoe werkt dat dan in de praktijk?

Mevrouw **Mulder**:

Dat verschilt wel een beetje per onderwerp. Als het over grote beleidsinhoudelijke onderwerpen gaat, zijn in principe de directeuren-generaal de eerste aanspreekpunten. Als er echt iets is wat bijvoorbeeld in samenloop met de uitvoering of op een andere manier groter is, dan kan ik daarbij betrokken zijn. Soms kan ik ook net iets anders ergens naar kijken en aanvullend advies geven. Zo probeer ik een aanvullende rol te hebben. Dus dat varieert per keer.

Hier hebben wij het wel met elkaar over gehad en we hebben ook gereflecteerd op wat de verschillende opties waren. Ik vond het ook best wel dicht bij elkaar liggen, omdat nieuw was dat de Belastingdienst aangaf flink terug te kunnen gaan in het aantal terugvorderingen. En dat betekende wel dat je niet een ingewikkeld ICT-transitietraject aan hoefde te gaan. Het was ook een moeilijke afweging. Dat zij die uiteindelijk maakt: dat geldt altijd voor een ...

De **voorzitter**:

Ik zal u zeggen waar het bij mij toe bijgedragen heeft. Een Haagse oplossing voor een probleem is: we gaan er een onderzoek naar doen. Er was een probleem met de kinderopvangtoeslag. Dus wat is de oplossing? We gaan een onderzoek doen naar direct financieren. Zo kun je het uitleggen. Dan duurt dat twee jaar en dan is alles klaar en alles gereed. Het ministerie is er ook voor en dan vind ik het echt een soort konijn uit de hoge hoed dat je er ineens voor kiest om daar niet voor te gaan. Snapt u dat? Daar zitten wat kanten aan en mijn vraag is dan ... Donner zegt dat ook, hè. Die gebruikt het woord "verzanding". Is het nou werkelijk de intentie geweest om dat direct financieren -- ik vraag het maar even heel expliciet -- echt te onderzoeken en om dat echt te gaan doen? Of was het gewoon een ...?

Mevrouw **Mulder**:

Het was ver voorbij een onderzoek, want er werd al gebouwd aan directe financiering. We waren gewoon met DUO bezig om de implementatie voor te bereiden. Er waren ook gewoon al kosten gemaakt. We waren aan het bouwen en het was geen onderzoek. Het was ver voorbij een onderzoek.

De **voorzitter**:

Oké, goed. Dan heb ik nog twee vragen. In de eerste plaats: is er een hiërarchie tussen het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en dat van Financiën? Die is er in bestuurlijk Den Haag natuurlijk niet in formele zin, maar misschien wel in culturele zin.

Mevrouw **Mulder**:

In bestuurlijk Den Haag is het ministerie van Financiën van oudsher wel leading.

De **voorzitter**:

Ja.

Mevrouw **Mulder**:

In elk geval vanuit het verleden, ja.

De **voorzitter**:

Hebt u dat zelf ook ervaren in uw functioneren als secretaris-generaal van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid?

Mevrouw **Mulder**:

Ik moet eerlijk zeggen: ik wil gewoon niet op die manier kijken. Dit werd vaak gezegd v

De **voorzitter**:

Ik stel u de vraag. Het spijt me, maar u moet ernaar kijken.

Mevrouw **Mulder**:

Ik moet ernaar kijken. Oké. En wat was de vraag dan precies?

De **voorzitter**:

Mijn vraag is: ervaart u of hebt u in dit traject ervaren dat u uiteindelijk als ministerie van SZW minder in de melk te brokkelen had dan het ministerie van Financiën?

Mevrouw **Mulder**:

Ehm ... Ervaren we dat we minder in de ... Nou ja, wel dus dat we vanuit een moeilijke taakverdeling kwamen uit het verleden. Daardoor is het lastiger om er samen even dicht op te zitten, zal ik maar zeggen, dan wanneer je niet een staatssecretaris voor de uitvoering hebt en je er een aparte wet voor hebt. Maar goed, daar hebben we het over gehad. Er zit altijd een soort dominantie in het feit dat Financiën uiteindelijk over het geld gaat, breed op alles. Die factor is er altijd, maar dat is niet specifiek voor dit onderwerp.

De **voorzitter**:

Ik zie dat u niet zonder meer ja of nee zegt.

Mevrouw **Mulder**:

Sorry.

De **voorzitter**:

Over de interpretatie daarvan ga ik zelf nog eens nadenken.

De slotvraag. We hebben hier ook meneer Blokpoel gehad en u zei dat u hem kent van de zijde van de IND. Hebt u met hem samengewerkt?

Mevrouw **Mulder**:

Ja.

De **voorzitter**:

Hoelang?

Mevrouw **Mulder**:

Dat durf ik niet zo niet te zeggen. Samengewerkt? Hij werkte bij de IND en ik was directeur-generaal Vreemdelingenzaken. Een paar jaar?

De **voorzitter**:

U hebt hem, een checkvraag, niet op enig moment in dit dossier getroffen, het dossier van de kinderopvangtoeslag?

Mevrouw **Mulder**:

Nee.

De **voorzitter**:

Niet, oké.

Ik heb nog vele vragen, maar die ga ik nu niet stellen, want het is genoeg zo. We hebben u veel vragen gesteld. Hebt u nog dingen waarvan u zegt "jammer dat ze dat niet gevraagd hebben, want dat wil ik nog naar voren brengen"?

Mevrouw **Mulder**:

Dat heb ik per ongeluk al tussendoor gedaan. Sorry daarvoor. Mag ik u ook een vraag stellen?

De **voorzitter**:

Probeert u het eens?

Mevrouw **Mulder**:

Gaat u op onderdelen ook een combinatie maken met de tijdelijke commissie Uitvoeringsorganisaties?

De **voorzitter**:

Ik denk het niet. Dat is een commissie die echt aanbevelingen doet en conclusies trekt. Wij zijn een commissie die de foto maakt en het daar eigenlijk bij laat.

Mevrouw **Kuiken**:

De Kamer wel.

De **voorzitter**:

De Kamer wel. Daar zal het vast bij elkaar komen.

Mevrouw **Mulder**:

Dat zou, denk ik, echt heel goed zijn, want ...

De **voorzitter**:

U hebt dat punt duidelijk gemaakt.

Mevrouw **Mulder**:

Ja, oké. Dank u wel.

De **voorzitter**:

Oké, dank voor uw bijdrage. Ik vraag de bode om u de zaal uit te geleiden.

Ik ga de vergadering afsluiten. Wij hebben morgen, vrijdag, twee verhoren. Om 09.30 uur is dat de heer Uijlenbroek, directeur-generaal van de Belastingdienst, en 's middags mevrouw Leijten, secretaris-generaal van het ministerie van Financiën.

Sluiting 18.54 uur.